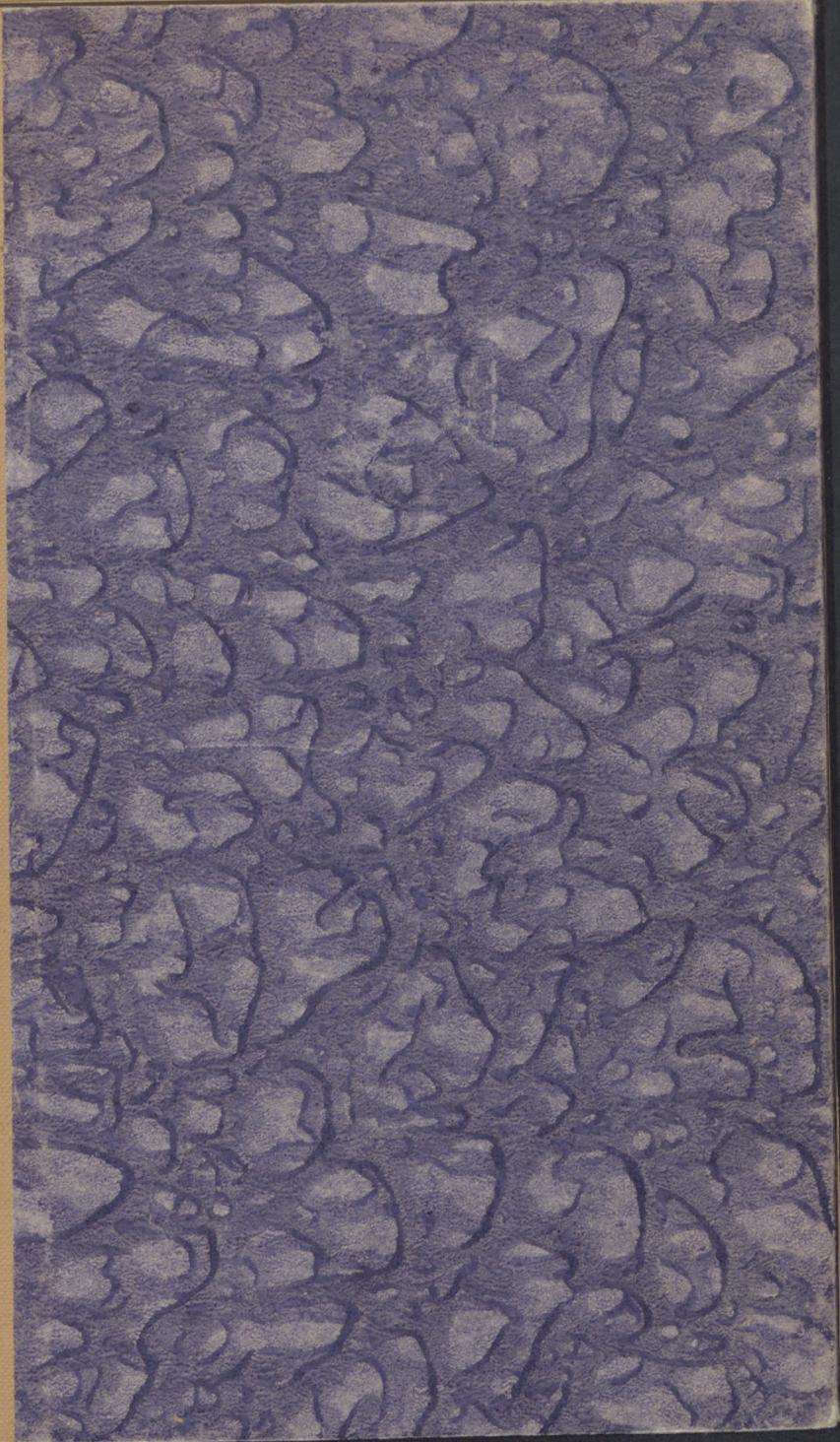
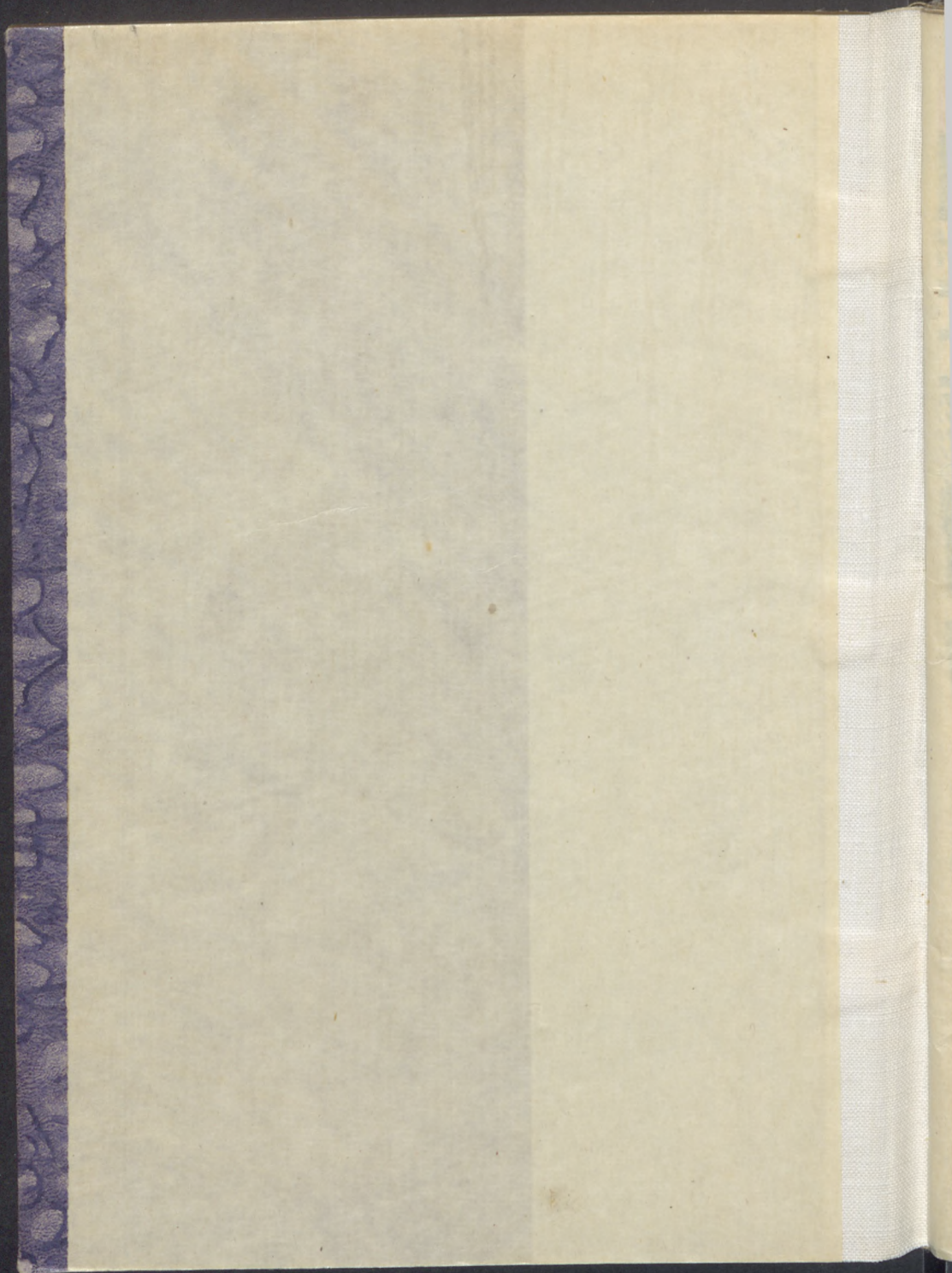

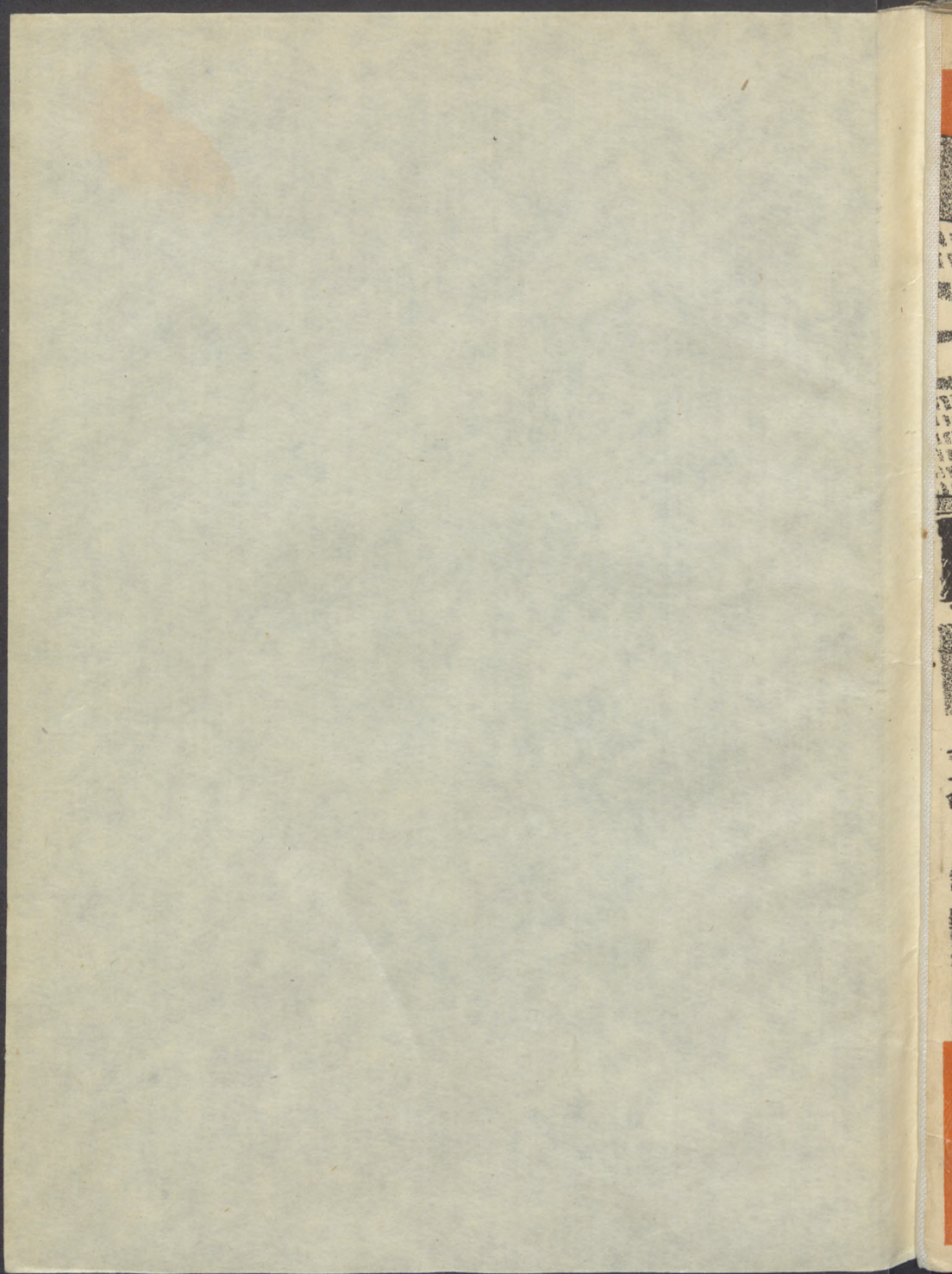
573287 1

СЕМКІВСЬКА
ШКОЛА

ПЕРШИ
ДЖЕМКІВЦЬКА
ШКОЛА

158871

250001
10/11/2011

Через освіту й свідомість до добробуту на Лемківщині!

Ту освіту й національну свідомість ширить

„НАШ ЛЕМКО“

— найдешевший щиролемківський часпис.

Не повинно бути ні одної лемківської хати, хочби в найдальшій гірській закутині, де „Наш Лемко“ — — не доносивби світла й ясної правди! — —

ПРОЧ З ТЕМНОТОЮ!

ПРОЧ З ДОВГОЛІТНОЮ БАЛАМУТОЮ!

Ми хочемо кращої долі, а до неї можна дійти тільки через науку і свідомість.

Мусимо нашу Лемківщину підвигнути з занепаду!

Лемківщина мусить стати найкращою країною; а ми, Лемки, найкращими громадянами українцями!

До того провадить „НАШ ЛЕМКО“.

Тому всі до великої громади передплатників і читачів „НАШОГО ЛЕМКА“.

„НАШ ЛЕМКО“ виходить два рази в місяць, а коли буде багато передплатників, стане тижневиком.

ПЕРЕДПЛАТА коштує **тільки 3 зл.** річно, **1'80 зл.** піврічно і **1 зл.** чвертьрічно. Заграницею річно **1 ам.** доляр, або рівновартість у иншій валюті. — — —

А Д Р Е С А: „НАШ ЛЕМКО“, Львів, вул. Руська 18.

Для закордону: „NASZ ŁEMKO“, Lwów, Ruska 18. — Poland.

Бібліотека „НАШОГО ЛЕМКА“ ч. 1.

ПЕРША
ЛЕМКІВСЬКА ЧИТАНКА

Л Ъ В І В 1 9 3 4 Р І К

НАКЛАДОМ ІВАНА ТИКТОРА

I. 573.287/1

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ і ДОРОГА ЧИТАЧКО!

Отсе ми для Тебе видали «Першу Лемківську Читанку». Прочитай її, все прочитане розважи і розкажи другим. Ми знаємо, що Ти в горах бідуєш та мимо того прагнеш науки, освіти, хочеш бути свідомим своїх прав і завдань громадянином, українцем, тому назначили таку низьку ціну книжечки. Бачиш, як ми за Тебе дбаємо? За те все, просимо лише одно: Подай ту книжечку найблизшому братові і сестрі, нехай і вони вийдуть з царства темноти на ясну і просту дорогу!

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001017756974

Друк. Медицькии — Тиктор, Львів, Бляхарська 9. Тел. 34-76.

1934 e 6699

Лемківщина.

На Лемківщині
Я родився,
На Лемківщині
Проживаю,
Тай Лемківщину цілим
серцем
Я собі кохаю.
На Лемківщині
Виріс я,
Лемківщину
Пізнав я,
Тай Лемківщину цілою
душею
Укохав я.
Бо Лемківщина,
Мати моя мила,
Всіх лемків породила,
Бистрою водою напоїла,
Хлібом - солею,
Всіх нас накормила.

Як вийду на гору,
На гору Яворину,
Побачу я свою
Цілу Лемківщину.
Побачу я поля сіренькі,
Ліси зелененькі,
Почую я пісні сопілки,
Тай всіх мелодій
лемківських.

Як вийду на гору,
На гору Магуру,
Побачу я в долині
Цілу країну.
Пізнам я хати деревляні
И стріхи солом'яні
Тай собі заспіваю.
На Лемківщині
Мило жити,
Мило і умерти.

Ваньо Глива.

КАРТА
де живуть
ЛЕМКИ

границя лемківської
бесіди

Короткий опис Лемківщини.

(Де живуть лемки)

Лемківщиною зовуть землю по обох боках Карпат, від ріки Сяну і Ужу по Попрад. Одначе властива Лемківщина є там, де місцеве українське населення говорить «лем». Є це шмат землі на півночі й на півдні Карпат около 100 км. довгий і 60 км. широкий. Тягнеться від ріки Попраду на заході менше-більше до половини нинішнього ліського повіту поза Балигород. Хоч східню границю, себто, де українське населення перестає вживати слова «лем», годі точно очеркнути.

На цій менш-більш довжині тягнеться Лемківщина й на південній стороні Карпат. До лемків зачисляють ще українців, що живуть далі на схід аж по ріку Сян і Уж тому, що їхній говір дуже подібний до лемківського говору, хоча в щоденній бесіді не вживають слова «лем».

До Лемківщини зараховують також 16 українських сіл на північ від Кросна, які є зі всіх сторін окружені польськими селами, тому, що ці села найбільше тяготіють до Лемківщини й не улягає сумнівowi, що колись з нею лучилися.

Лемки на півночі межують з польськими мазурами, на півдні зі словаками, на заході зі словаками й польськими гуралями, а на сході зливаються з другим українським гірським племенем, бойками. Найдалі на захід положене лемківське село, з усіх сторін обляжене словацьким населенням, це Остурня. По польському боці: Біла Вода, Чорна Вода, Шляхтова й Явірки. Від тих 4-ох сіл до Остурні є 30 км.

Лемківщина, це гірська країна. Найвищі гори сягають до 1000 м. висоти. В давних часах у лемківських Карпатах росли буйні шпилькові й листкові ліси, сьогодні тверда лемківська рука прорубала грубі ялиці й буки, тому тут і там видніють лісі горби. Всегаки ще багато лісів на Лемківщині. У цих лісах жили давно медвіді, рисі, вовки, дики, лиси й інші

звірі. Сьогодні медведів та рисів зовсім немає, а прочих рідко стрівається. Також загинули рідкі птахи.

Із тих гір та лісів випливають такі ріки: Уж, Сян, Вислок, Вислока, Дунаєць і Попрад.

На Лемківщині гірський клімат. А саме часто падають дощі, бо хмари затримуються на високих гірських ланцюгах Карпат. В літі часті зливи і громи, а в зимі грубі верстви снігу.

На цій коротко описаній гірській області, по обох сторонах Карпат, живуть лемки, наше старе українське, завзяте й обдаруване гарними прикметами душі, як витривалість і вірність своєму Народові, племя.

Хоч земля каміниста, неврожайна, живуть лемки з управи ріллі. Попри цьому ховають ще худобу, продають дерево, трудяться всіляким домашнім промислом, а деякі навіть торгівлею. Помимо цього панує скрізь біда; головно в останніх часах настало велике зубожіння.

На цілій Лемківщині є багато природних, м-і-н-е-р-а-ль-н-и-х багатств, як нафта, залізна руда, мінеральні лічнічі води, будівельне каміння, ліси, всілякі Божою рукою дані овочі, безліч лічногого зілля і т. д.

Лічнічі мінеральні води є в таких селах на Лемківщині: в Вірхомлі й околиці, в Жегестові, Щавнику, Криниці, Висовій, Вапеннім, Перегримці та ін.

Нафтяна ропа: в Бортнім, Святковій, Ванівці, Руській Ропиці та ін.

Залізна руда: в Ясьонці, пов. Горлиці.

Гіпс і вапняк: в Святковій.

Взагалі на цілому лемківському Підкарпаттю є неоцінені природні скарби.

Коли мова про лемків, то слід ще згадати бачванських українців в Югославії, які слово «лем» мягчать на «лем». Вони для нас тим цінні, що помимо цього, що живуть на чужині, посеред чужого моря, міцно й твердо держаться своєї української народности.

Што ми лемки за одни?

(Бесіда свідомого лемка з несвідомим).

— Знаге, куме, я би пристав на шитко, ци на пільске, ци на жидівске, або ческе, штоби лем мі добрі било — зачав бесіду Петро, як ишли з кумом Максимом до міста на ярмак.

— Почкайте, куме, Петре, не заганяйтеся так далеко, лем сой в голові поміркуйте, ци до ряду бесідуєте! Жидом, хоцбисте хотіли, не можете бити, бо ваша мама ани няньо не били жидами. Ваша кров, ваши кости, ваша душа, спосіб думаня и характер, николи не можуть бити чисто жидівски. Москальом, ани англичком, ци чехом тіж не можете бити, бо бистеся мусіли гродити москальом, або чехом, ци англичком.

— Ви куме читате книжки і газети, то може дашто більше знаге од мене. Але койсте таки мудри, то мі одповіжте на едно питаня: »Што ми ту в горах, лемки,

за одні, цисме поляки, ци чехи, ци москале, ци українці?

Перед войном повідали нам, штосме «тверди руски». Наши передбоєнни провідники літали по селах и зварили в нас, што ми повинни тримати з москалями, а потім они так якоси «змякли», што нас запродали. Мисме їм вірили, малисме їх за своїх богів, робилисме їм складку, сосме мислили, што они провадят нарід до добраго, а они нас зрадили, одступили в біді, товди, як треба било показати, ци они нам приятелі и што добраго знають. Тепер одні повідають нам, штосме «польске гурске племен рускіх лемкуф», а українці зо сходу зварили, штосме такий самий, як і они нарід. Повідajte, куме, кому ту вірити, як вийти з той баламути?

— Добрі, одповім сам на тото питання и розясню вам чорни хмари з вашой голови: ест великий український нарід, до котрого и ми лемки належимо, так само, як бойки, гуцули, волиняки и други українски племена. Тот нарід жиє на Україні за Збручем, в Галичині, на Волині, Холмищині, Поліссю, в Бесарабії, на Буковині и на Закарпаттю. Єдни українці суг греко-католики, а други православни.

— Тепер ми повідajte, куме, Максиме, што нас лемків лучит з українцями?

— Чекайте, не переривайте мї, зараз вам обясно: Нас лемків лучит з українцями: 1. спільна бесїда, 2. вдача і характер, 3. культура, 4. спільна історія.

Бесїда. Так само бесїдуєме, як українці. Найліпше розумієме українців. В нашім лемківскім говорі затрималося дуже таких слів, што належат до найчистішшой української бесїди.

Чекайте, чекайте, кус вам перерву. Кої капку ріжнїтє лемківска бесїда од той книжковой українской.

— То така маленька ріжниця, што тото нич не значит. Преці пільски кашуби тіж барс одмінні бесїдуют, як ся пише в пільских книжках, а прото они суг полякам и нихго з них не робит окремого наряду. Або невчений німец з полудньовой Німеччини

не зрозуміє добрі німця з півночі, а прото почувая-
ються німцями. Але идме дале.

Вдача і характер. Вшитки ми, так як і вшитки українці с.е.н.т.и.м.е.н.т.а.л.ь.н.и то значит в своїх ділах, рухах, намірах більше керуємеся тим, ци ся нам того, што маме робити, подабат, ци ніт, а менше думаєме, ци тото єст позиточне, ци добре. Або иншима словами — більше робиме з любови, або зо злости, як з розваги и потреби.

Культура. Любиме співати і найбільше ся нам подабають українски народни співанки, де ся співаєт про козака и любу дівчину. Найбільше медже нами єст чисто українских назвиск, што ся кінчат на — ич, — о, — як, — ак, і т. д. Всяди де лем жиє українский нарід, пишут на Великден писанки. На вшитких українских землях будували наши предки хижи так, што на мешканя призначали дві комнати, одну більшу, другу меньшу. Маме таке саме писмо як і українці и принялисєме го оттамаль, откаль і они. Барже на цілій Лемківщині ставляють трираменни крести, таки, як на Україні.

Історія повідат, што ми лемки жиєме з давен-
давна в горах, лем што давніше наши села тяглись там де тепер міста, як Ясло, Дукля, Жмигород, Горлиці, Грибів, Новий Санч. Належалисєме до давной українско-руской князівской держави, пак до галицько-волинской. Як і шитки українці християнску віру принялисєме зо сходу. Висилалисєме свої войскови дружини до Києва, як українско-руски князі воювали з Печенігами, Половцями, з Царгородом. Принялисєме віру Христову в 988 р. отже товди, як ціла Русь-Україна. В р. 1340. пільський король Казимир, взяв нас разом з галицько-волинском державом під Польщу. Од 1772 р. належалисєме разом зо Східном Галичином, Підкарпатском Русьом і Буковином під Австрию. Де належиме од 1918 р. кождий о тім знає.

— Аж тепер розумію. То ми лемки, так само як бойки і гуцули належиме до одного українского народу. Лемками то лем нас так прозивають зато, што

звариме «лем», але ми ся ничим иншим не ріжнимо од решти українців. То лем наши вороги нас вчат іначи. —сп.

Кілько є всіх лемків?

По цей бік Карпат, на польській стороні живе около 250 тисяч лемків, на Закарпаттю — 150 тисяч, в Югославії около 50 тисяч, а на еміграції в Америці поверх 200 тисяч. Отже разом живе понад 650 тисяч лемків-українців.

Найчистіші українські слова в лемківському говорі.

Лемківська бесіда є дуже старим українським говором, тому в ній затрималося чимало найстарших українських слів. Ось їх кілька: *гуслі* (скрипка), *гудак* (скрипак), *сипанець* (шпихлір), *вигляд* (вікно), *хворота* (хороба), *лем* (лише, тільки), *яфири* (борівки), *бесіда* (розмова) і багато інших. Цих кілька слів подаємо для прикладу.

Про велику лемківську еміграцію в Америці.

Як відомо, лемки, рільнича людність, терплять недостаток з причини камінистої гірської землі, на якій родиться тільки овес і бараболя. Біда була головною причиною масової еміграції за море. Наших братів гнала туди також цікавість і охога побачити чужі, далекі краї. Діти покидали родичів, родичі дітей, мужі жінки. Прямо немає на Лемківщині хати, з якої не виїхалоб кілька осіб до Америки (Сполучених Держав і Канади). Пристані в Бремен, Гамбургу й Нью-Йорку аж грали кольорами від лемківських гуньок і пестрих хустинок та кабатів. Половина всіх лемків виїхала до Америки шукати нового життя. Такий рух обхопив Лемківщину по обох сторонах Карпат, по-

лудневу й півничну. Зі всіх українців, перші лемки розпочали еміграцію до Америки. Найперше стали туди виїжджати селяни зі Смереківця (пов. Горлиці).

Дуже тяжко жилося нашим братам в перших по-

МАЙНЕР ПРИ РОБОТІ

чатках на чужині. Наш »гринор« (так називали американці насмішливо наших людей) приїхав до рухливого, гамірного міста зі спокійного, мрійного села, не знав чужої бесіди. Ставав сліпим знаряддям різних агентів-спекулянтів, які находили йому працю. Ще мужчини, як мужчини, як знали, так давали собі раду, а жіноцтво, хоч сядь та плач. Найгірше було таким, що не знали ні писати, ні читати. Такого то кожний поштуркував на всі боки.

Наші емігранти, коли їх щораз більше прибувало, стали організуватися. Найперше при церквах. Тут і там закладали церковні брацтва, утримували священників і будували церкви. Побіч церков стали опісля закладати *школи*, які вели дяко-учителі. Наколиб так не організувалися, пропалиб між чужинцями для

нас раз на все. Відтак стали вже закладати професійні забезпечено-підмогові організації, як «Робітничий Союз», «Провидіння», «Український Народний Союз», що має сьогодні поверх 3 мільйони доларів майна, а якого першими основниками були лемки. Наших емігрантів врятували також перед цілковитою загладою рідні часописи і книжки, які стали згодом тамже видавати. Одначе найбільше заслужилася церква і школа.

Лемківські емігранти скоро добули собі признання від американського працедавця через свою працювитість і солідність. Також інші народи шанували лемківських робітників, бо бачили, що то чесні, працювиті, ощадні й помірковані в життю люди. Бо дійсно наш емігрант працював не раз при найтяжчій і небезпечній роботі, десь в копальнях вугілля (в «майнах»), або при топленню залізної руди, але тяжко запрацьованого гроша не пропускав марно, лишень складав цент до centa, посилав рідні в Старім Краю, а по якомусь часі заробітків виїжджав до Рідного Краю, та побільшував купном свою земельну посілість. Так було перед війною. Сьогодні часи змінились. До Америки еміграція припинена. Одначе, побіч всіх добрих прикмет, мали наші емігранти, на жаль одну хибу. Помимо цього, що не раз літами жили у великих містах, отже мали змогу збагатити свою душу, їхня духовна культура поступала дуже мало вперед. Бували такі випадки, що яким наш брат поїхав до Америки, майже таким вертав, з тою тільки ріжницею, що там їхав в гунці, а назад вертав у елегантнім «ковті», «пінчу», «гераку» і «боканычах». Дуже скоро також забував те, що набув і ставав таким самим, як і всі інші, що нігде не були. Так воно не повинно бути. Власне такий американець повинен був дечого доброго навчити своїх односельчан. Щось такого показати, щоби з того всім був хосен, бо ж то вже людина більш освічена, бувала у світі, щось трохи більше знає й розуміє, тому від такого вимагається більше.

Лемки в Америці с головною підпорою українсь-

ких емігрантських товариств, платять точно вкладки, приходять все на збори, взагалі є вони на американським ґрунті творчим чинником українського життя.

Велика частина американських лемків освідомилата вибиваються на почесніся й є щирими українцями, місця в життю української еміграції. Решта це такі, що самі не знають, що вони за одні. Одні кажуть, що вони якісь «карпатороси», другі, що москалі. Найбільш неосвідомлених лемків є з Закарпаття. Помимо цього розбиття, лемківська еміграція чує велику гугу й любов до Рідного Краю. Складала й складає добродійні пожертви на його потреби. Крім родинного поратунку земляків, побудовано за гроші славної й великої лемківської еміграції багато церков і шкіл на Лемківщині. Чимало читалень дістало підмогу від братів з Америки. Так воно має бути. Між еміграцією і Старим Краєм повинен бути *живий звязок*, бо еміграція, то жива й невідривна частина цілого народу. На прикладі ірляндської і польської еміграції бачимо, що емігранти цих народів рятували своїх братів у батьківщині, коли вони були під чужим ярмом, а й тепер не забувають за рідний край.

Всякі добродійні пожертви на культурні цілі Рідного Краю повинні йти в авторитетні й чисті руки, які дають добру поруку, що будуть лиш обернені на це, на що призначені. Крім пожертв, повинні ще деякі багатші лемки виїжджати до Краю й закладати на рідній землі варстати праці й тим дати працю своїм людям.

А також повинні находити місце продажі в Америці на всілякі краєві продукти й вироби, як: токарські вироби, гриби і т. д. Повинні також наші емігранти освідомлювати лемків, головно тих збаламучених, чужими силами, чиеї матері вони діти.

Українська лемківська еміграція побіч цього, що ширить своїм прикладом добру славу про український нарід між чужинцями, буде надалі співпрацювати з Рідним Краєм, поможе йому у творенні власної інтелігенції та високих культурних цінностей для добра Лемківщини й цілого українського Народу. — *сп.*

Степан Руданський.

ДОБРЕ ТОРГУВАЛОСЬ.

Чи в Києві, чи в Полтаві,
 Чи в самій столиці,
 Ходив¹⁾ чумак з мазницею,
 Помежи крамниці.

І в крамницях, куди глянеш —
 Сріблом - золотом сяє,
 А йому то і байдуже:
 Він дьогтю питає!

Реготять дурні²⁾ кацапи;
 А він тільки сплюне,
 Тай до другої крамниці,
 Багатшої суне.

В найбагатшій крамниці,
 Два купці сиділо,
 І туди чумак заходить,
 З мазницею сміло:

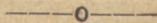
»Добрий день вам, добрі люде!«
 Тай зачав питати,
 Чи нема у них принаймній,
 Дьогтю де продати.

»Нету! нету!« — купці кажуть,
 Тай шельми сміються:

»Здесь не дьоготь, только дурні,
 Адні продаються!«

А чумак їм: »То нівроку-ж
 Добре торгувалось,
 Що йно два вас, таких гарних,
 На продаж осталось«.

1) той, що їздить з дьогтю й мазею, 2) москаль.

РІЗНИЦЯ.

— Яка різниця між людиною а свинею?

— Свиня ніколи не може бути людиною, а людина
 нераз буває свинею.

Осип Костаревич.

Не знати за що.

(З талергофських оповідань).

Петро не глядав — стежки ані межі, не смотрів навіть під ноги. Летів через загони, кади попало без капелюха, лем в сорочці і ногавицях.

Пастух засмотрівся, як під лісом козаки з мадярами на конях вганяли, а корова тимчасом пішла до коничу. Аж як красуля лягла як бочка на загоні, прилетів до села мало не з плачем.

Серце билося Петрови як молот, шитко ся на нім трясло, дихав тяжко, але біг шго сили. Може іщи дастся вратувати красулю. Лем тільки тої живини при хижі, Боже мій.

Втім нагло чує «гальт», «гальт»! Штоси холодне втяло Петра по голові. Шитко му ся закрутило в очах, потемніло як ніч на осени і Петро впав. Чув удари по цілім тілі. Гейби молотили. Але юж не терпів болю, тратив память, млів. Цілий світ закрутився му іщи раз перед очима, люди, коні, верхи, шитко деси летіло в пропасть... Аж пак потім почув холод на голові і мокро. Зойкнув і отворив очи.

Семох мадярів на конях стояло над ним. Як лем

Петро ся рушив і трібував дивгнути, сипнули плазом шаблями на нього.

»Ферретер! Муска! Рус!» зашварготіли шитки нараз.

— Панове, та за што-ж ви мя бете, чого мя мучите? Там моя корова, пусте, бійтеся Бога, я мушу...

Тот што найближче стояв, копнув з коня Петра чоботом в лице. Брикнула кров. Петро хотів захопитися руками за голову. Але в тій хвилі двох малярів скочило з коний, схопили Петра за руки і скрутили взад, аж затріщало. Старший дав знак і тоти звязали Петра, присилили довгий ремінь до сідла, а другий кінець зашмарили Петрови через голову на плечі і стиснули докола грудий. Зробили то прудко, як правдиві оправці.

Рушили кіньми зразу поволи, а пак кам раз прудше. Зв'язаний Петро біг, падав, калічився.

Надуті приїхали маляре до міста. Вели зі собом великого зрадника. Якби не тот зрадник, тоби козаки втікли, а так сами муслися цофати. За ними на місті збиралася чим раз більша купа людий. Била там шележка голота, а найбарже пхалися тоти з бородами і кривими носами і лем пейсами трясли.

Хтоси крикнув »здрайца, москальофіль« і каміня градом ся посипало на Петра. Він впав на землю, кінь тягнув дале, голова товкла о каміня, а товпа реготалася і плювала за ним.

— о —

Як Петро розплющив очи, не міг пізнати де він і што ся з ним діє. Протягся і зачав мацяти руками. Пізнав што лежить на підлозі. Звлюкся якоси і сів. Темно. Встав, зайойчав і зас сів. Ноги боліли, плечі вогньом горіли, а в голові як в кузні молотом лем бух, бух.

Помало сталося прояснювати і Петро розпізнав крати. Ага, кримінал, гарешт — завертіло му в годлові. Оперся о стіну і посмотрив докола. Холодна казня напів зарита в землі.

Чи спав, чи думав, як довго, Петро сам не знав.

Клюшник го нашов, як сидів на підлозі опертий о стіну, а голову опустил на груди.

— Ну, небоже, на твоє щестя в сам раз вчера надїхав генерал до міста, тай тя ту до нас шмарили з дороги. А тобі гнес і ворони не позбирали твоїх костий!

Поставив горня з юшком на підлогу і вийшов.

Петро підняв покалічену голову і зачав сой припоминати.

Так, так... Ішов ратувати корову, летів што сили, а тоти мадяре го з боку заїхали. Збили, змордували, звязали і (довлекли до міста. А тепер гарешт... А што дале? Дома не знають де він ся подів. Олена деси плаче, мало сой штоси не зробит, біднятко. Та-же лем штири роки буде, як ся поженили. Бідували, але любилися, а маленький Васьо то була для них найбільша радість. Ой, штож тото голубятко тепер робит? Глядат няня, де ся сховав, зазерат небожатко за пец, за шафу і кличе: «Няньо под гев! Под, бо Васьо буде плакав».

Запекло Петра в грудях, як розпаленим желізом. Затис зуби, але не міг стримати гіркого плачу. Бригнули слези з очий і затряслося ціле тіло. За што? За што? То як война, то не є права жадного, ні людского ні Божого? Товк головою до стіни надармо. Лице пекло, спрага го палила, голова ціла горіла і в горячці лежав так на підлозі.

Шумів вітер на Магурі, а Петро не чув. Колисалися сосни і берези на Остреші, а Петро не видів. Плюскали пструги на Решівці, а Петро не слухав. Заводила Олена тяжкими словами і Васьо заводив, а Петро не знав. Петрови ся здавало, што го живцем паят в його власній хижі і лем постогнував.

— 0 —

Деси коло півночи ключник витягнув Петра на арештанський ринок. Петро ледво влюк ногами. Там юж било повно людий, а шандаре уставляли їх чвірками. Страшні било на тім ринку. Парусот люда, а нікто слова не рече. Лем брязне часом шандарска шабля і ліхтарки в руках махають. Кеби тоти люди

кричали, билися, різали, не билоби такого страху і смутку, як тот дивачний спокій.

Повели шитких чорними вулицями на стацію. Нигде світла не видно, ані єдного ясного вигляде. Як сонна мара якаси, сунув тот похід оточений докола багнетами. А пак ладували до вагонів по кількадесят. Стояли в кінськім гною, душилися смродом, мліли.

— Хто буде бесідувати — куля в лоб, — почувся острый розказ. Засунули з гуркотом двері і риглі зашмарили.

В вагонах стихло, гейби трупів заладували.

Свисток і... повезли їх до Талергофу.

— 0 —

Як довго їхали і кадий Петро не знав. Він пролежав цілу дорогу в горячці. Шепотів спаленими устами Олено, Олено... Часом зривався з криком: Тікай, Васю, тікай, мадяре! То зас на хвилі молився і жebraв хоц каплю води. Але води не било.

Далеко деси в чужім краю на малій стайці коля в ночи стала. Вилазили з вагонів змучені бідаки і колисалися стомлені, як колоски від вітру.

Шандаре трібували кольбами двигнути Петра, трібували і багнетами колоти, та і то задармо. Петро юж цілий закастенів.

А Олена і дотля не зна, де згинув єї Петро. А Васьо не тямить свого няня, але знає за што згинув.

— 0 —

Розвесельмеся капку.

ДОПИТАВСЯ.

- Як пишетеся?
- Та я неписьменний.
- А як вас дома кличуть?
- Старий.
- Якої релігії?
- Я до політики не мішаюся.
- А деж ходите, до церкви, чи до костела?
- Не ходжу нікуди, бо не маю чобіт.

10 ТВЕРДЖЕНЬ ПРО ТАЛЕРГОФ.

1. Неправдою є, що Талергоф спричинили свідомі українці.

2. Талергоф спричинила царська Росія через те, що створила штучно між несвідомими галицькими українцями своїх приятелів т. зв. москвофілів.

3. До Талергофу причинилася Австрія, яка через своє нездале військове командування понесла від російських військ поразку, яку опісля звалила на українців, як на найслабший в Австрії нарід, що нібито сталося це тому, бо українці шпіювали в користь Росії.

4. Талергоф завинили збаламучені українці т. зв. москвофіли, бо видали для російських військ книжочку, в якій написали, в котрім селі найбільше москвофілів, у ті села йшла австро-угорська поліція й забирала кого попало до Талергофу.

5. До Талергофу доложили також своїх рукжиди, які хотіли позбутися всіх українських діячів, що освідомлювали нарід, закладали кооперативи, бо ці-ж були для них дуже не вигідні.

6. В Талергофі мучилося невинно найбільше українських селян, які самі не знали, за що туди попали.

7. До Талергофу довела також наша щоденна злоба, особисті порахунки, скрита мстивість, що особливо підчас воєнної заверухи кожний мав нагоду пімститися на своєму противникови.

8. Талергоф це велике нещастя українського народу, бо згинуло туди багато нашої найкращої інтелігенції.

9. Наші ніби «руські» роблять велику шкоду цілому українському народови через те, що при помочі невинних жертв Талергофу ширять між нами розеднання і ненависть брата до брата.

10. Через ширення ненависти одних проти другим і баламути про Талергоф, нібито «руські» панкове, печуть собі смачну печеню на Богу духа винних жертвах талергофського пекла.

Лемківська спібанка.

I.

На росточі, на погоці (2)
 Два голуби воду пили.
 Пили, пили, юж злетіли (2)
 На лелію собі сіли.
 Зачали сой гуторити (2)
 Кого маюг оженити. —
 Єст там в Карася Антосьо,
 А в Софрона Марися. —
 Треба того враз злучити (2)
 И на Бога поручити.
 А на Бога, на милого (2)
 На Антося молодого,
 А на Бога, на миленьку (2)
 На Марисю молоденьку.

II.

Не хотіла кавонька (2)
 З дуба воду пити, (2)
 Не хотіла Марися (2)
 Антося любити. (2)
 Юж почала кавонька (2)
 З дуба воду пити, (2)
 Юж почала Марися (2)
 Антося любити. (2)

III.

А на Яна на Купала (2)
 Марися кабат зальопала.
 Не могла го одкрутити, (2)
 Мусів Антось полюбити.

IV.

Ой плакала Марися, (2)
 Як ей шлюб давали. (2)
 Ой, не плач, Марись, не плач, (2)
 Не бере тя смаркач, (2)
 А бере тя юрода, (2)
 Хлопец, як ягода. (2)

Ой, не плач, Марись, не плач, (2)
 Не заливай очка, (2)
 Не додавай жалю (2)
 До мого сердечка. (2)

V.

На зеленій пасіці (2)
 Два заяці скачут. (2)
 В Карасьовій коморі (2)
 Молодята плачут. (2)

VI.

На зеленій пасіці (2)
 Заяц лишку їмат, (2)
 А Антосьо в коморі (2)
 Марисю обїмат. (2)

VII.

А пониже Софрона (2)
 Барс велика тоня. (2)
 Не ход там Антосьо, (2)
 Бо затопиш коня. (2)

VIII.

А помедже столички (2)
 Червени гузічки. (2)
 Ой, запрягай, Антосьо, (2)
 До воза конички. (2)
 А якже їх запрячи, (2)
 Кой ся попущали? (2)

IX.

А на Яна на собїтку (2)
 — Зїли они здохлу кїтку;
 Не солєну, не мащєну, (2)
 Лєм попєлом потрясєну.
 И попєлу дос не мали, (2)
 Лєм по сєлу нажебрали.
 А по сєлу дос попєлу, (2)
 А куколю дос по полю.

Увага: Ту пісню співають на Лемківщині в Петровому пості.

- Чому місяць такий блідий?
- Бо по ночах ходить.

Лемківська культура.

Як всі українські племена (полтавці, буковинці, гуцули, бойки й інші) — і ми, лемки, маємо свою, нами створену, культуру. Щож то є такого культура? Все те, що людина своєю душею, своїм умом може створити. Коли чоловік зробить собі граблі, мотику, сокиру, або потрафить видумати щось труднішого (пр. якусь машину, напише книжку), те все зоветься *культурою*. Коли ми тими видуманими речами послуговуємося, їх уживаємо, це знову називається *цивілізацією*. Чи ми, лемки, маємо якусь культуру? Так, маємо! Отжеж ми не є якимсь диким племенем. Пригляньмося в зеркалі тої нашої культури.

Наші будівничі нігде не кінчили інженерських шкіл, а проте будували й будують з дерева прекрасні *церкви* в окремім лемківськім стилю, який полягає на тому, що висока дзвіниця є прибудована до західної сторони церкви і з нею разом тримається. Ті самі з Божої ласки будівничі будують гарні школи, дома, тартаки і т. д.

На цвинтарях, при дорогах стрінете гарно з каменя витесані трираменні хрести. Витісує їх аргистично жилиста рука лемка-самоука.

В декотрих селах на Лемківщині виточують з дерева різні *токарські вироби*, як пуделочка, палички, забавочки і т. д.

Не всюди, лише в деяких селах затримався ще красний, головно у жіноцтва, наш питомий *стрий*. Хлопячі гуньки, друшляки, вишивані сорочки й жіночі горсети, чіпки, запаски.

Маємо також свої *вишивки*. Наше жіноцтво з муравлиною терпеливістю вишиває на чіпках прекрасні взори, які можуть стати побіч незрівнаних гуцульських.

Під Великдень наші дівчата, подібно, як всі українські дівчата — пишуть гарні *писанки*.

Ми, лемки, дуже любимо спів. Перейтися літом по наших горах, то здається, що кожне дерево, кожний пень співає, так наші пастушки наповнюють спі-

вом наші поля. Маємо також старі гарні *пісні*, в яких пробивається любов, туга за чимсь вищим, сила, зависть... все те, чим нарід живе.

Маємо також лемківських письменників, лемківську літературу. Професор *Іван Филипчак*, лемко з Лішні (пов. Сянік) написав кілька повістей, як «Сила волі», «Княгиня Романова», «За учительським хлібом», «За Сян» і ін. *Єронім Анонім* (о. Волод. Хиляк) написав повість «Шибеничний верх» та багато оповідань з лемківського життя. В Америці є кількох досить талановитих письменників та поетів (*Болдиш* і др.). З наймолодших поетів і письменників, які стоять на українському національному ґрунті, заповідається многонадійно кількох, одначе покищо не видко ще такого, щоби своїм таланом заблещув, мов зірка, й оспівав красу лемківських гір та лісів і відвічне змагання лемківського племені. — *сп.*

Степан Руданський.

КРОПИ ІІ, ХРЕСТИ ІІ...

Несе мужик у ночовках,
До дому свячене:
Яйця, паску і ковбаси,
Й порося печене.
І порося — як підсвинок,
Та ще й з хроном в роті...
Несе, бідний, тай спіткнувся,
У самім болоті.

І схибулись нові ночки,
Затряслось свячене,
І в болото покотилось,
Порося печене.

Глянув мужик на болото,
Посвистав до лиха,
Відвернувся, набік плюнув,
Тай промовив стиха:

»Та свиня таки свинею!
Правду кажуть люде:
Святи ії, хрести ії,
Все свинею буде!

ЛЕМКУ ВСТАВАЙ!...

Лемку вставай, юж ти не спи,
 До роботи час!
 Соньце взійшло під полудне,
 Гріє на нас барз.
 Поле твоє не повоте,
 Хоц земля просит!
 Де охота до роботи,
 Там хліба досит.
 Земле наша, Мати рідна,
 Не смутися нам,
 Станут діти твої гідни,
 Злий час мине сам!

Григорій Кохан.

* * *

До чого лемкам в горах треба братися?

»Біда найліпший учитель« — каже народня приповідка. Дійсно, в тій приповідці містяться мудрі слова. Неодного чоловіка винесла на велику людину біда за молодих літ. Наколиб жив у достатках, може змарнувавсьяб, а завдяки злидням, так загартувавсья у життєвій боротьбі, що без труду поконує життєві перепони. Біда не один нарід остерегла перед загладою. Але лишень тоді може нам допомогти біда, коли стараємося її побороти. Одначе, коли їй піддаємося, то може нас знищити.

Тою бідою є сьогодні господарська криза, яку всі на своїй шкірі переживаємо. Найбільше вона докучає гірському населенню, до якого й ми, лемки, зачисляємося. Якжеж треба боротися з тою кризою та чого вона повинна нас навчити?

Ми, побіч управи ріллі, повинні ще займатися *пасічництвом*. Принайменше один чоловік на господарстві повинен добре визнаватися на пчолах. То не є така тяжка штука, а хосен, до того ще в горах, де гірський мід все найдорожчий, може бути чималий.

Щоби пасічництво добре велося, треба до нього забиратися з книжкою в руці. Також треба кінчити пасічнічі курси.

Занедбано у нас також дуже важну господарську галузь, а саме *садівництво*. Хоча в нас гори, то в долинах і на узбіччях гір, які звернені до полудня, можуть розвиватися гарні сади. При садівництві, треба мати це на тямці, чи то має бути горговельний сад, чи лишень для домашнього вжитку. В першій випадку треба закладати одногатункові сади, а в другій — в саді можуть бути овочеві дерева різних родів. Коли маємо мід і садовину, треба нам вчитися робити різні овочеві вина, не лишень для домашнього вжитку, але навіть на продаж. А вже краще булоби пити таке вино, як «кропку», або «шпіритайку», яка й багато коштує і шкодить здоровлю.

Наші газдині мусять рішучо близько хати на грядках садити ріжну городовину, як фасолю, моркву, огірки (на літо і на квашення), помідори і т. д. Можна буде в зимі зварити якунебудь смачнішу страву.

Нашим жінкам і мужчинам не треба покидати своєї домашнього виробу одежі та купувати дорогу міську тандиту. Гроші замість на це нехай підуть на книжки і газети. В тій цілі треба нам *ховати вівці*, щоби мати власну вовну на наше сильне і практичне до роботи сукно. Повинні ми також управляти *багатолену* і *конопель*. До нашого краю спроваджують з заграниці багато пряжі, тимчасом того матеріялу моглиб ми достарчити.

Далеко в горах, де не хоче родитися жито, повинні ми його майже зовсім не сіяти, а зате багато вівса, а відтак відмінити на хліб жито за овес. Коли так само спрогноїмо землю під овес, як на жито, то вродиться нам його два рази стільки, що жита. Отже буде що й відміняти і чим годувати *кури*, та інший дріб, що нам також напевно добре виплатиться.

Не повинні ми тримати на газдівці такі корови, що не дояться, а лишень расові, молочні. Такі корови не можна гнати з іншою худобою далеко в поле, лишень по можности пасти близько хати, а на зиму

якось так старатися, щоби було чим ліпше годувати.

Нам у горах треба конечно братися до *молочарства*. Гірське молоко і масло є найліпше зі всіх. До молочарства треба вже забиратися організовано. В горах села звичайно малі, тому не може молочарні заложити одно село, лише нехай кілька сіл приступити до оснування *районової молочарні*, то є такої, щоби денно мала найменше 1000 літрів молока. Лише такі молочарні можуть добре розвиватися. З молочарства моглиб ми мати великі зиски тому, що моглиб ми доставляти свої вироби до поблизьких купелевих місцевостей, як Риманів, Івоніч, Вапенне, Вісова, Криниця, Жегестів та Щавниця. Треба нам також знати, що найкращою в Польщі установою, яка організує молочарський промисл, є наш *«Маслосоюз»* у Львові, тому тільки до нього треба звертатися за порадою у всяких справах, що є звязані з молочарством. До молочарства треба також фахових молочарів, тому повинні ми, коли маємо намір заложити молочарню, вислати когось на молочарський курс, який щороку уладжує *«Маслосоюз»* в осени у Стрию.

В кого є відповідне місце, повинен викопати став, та братися за *годівлю риб*, в першу чергу пструга. Хто має власний *ліс*, повинен також в нім розумно господарити, а саме на місце витятих дерев треба засадити *«саджинки»*.

Накінець згадаємо ще, що всякі мочари, трясовиння, головно близько хати, треба рішучо висушувати через прокопування яружок, якими спливалиби вода. Нераз так діється, що газда пасічить поле десь за милями, а за хатою має неосушене трясовиння, на яким чорна земля, як на Поділлію. Отжеж найперше треба виправити землю коло хати, а опісля доперва даліше.

Накінець повинні ми стреміти до того, щоби, як не в кожному селі, то принайменше на кілька сіл був *свій добрий, термінований ремісник*, отже свій коваль, свій кравець, *щець*, пекар, різник і т. д. Тоді чужинці не будуть пхатись на наші землі, а ми не будемо з біди утікати аж за море і витирати чужі пороги й працювати на чужий нарід.

Попри все те не забуваймо про те, що ми повинні забезпечувати товари кооператив і приватних sklepів від вломів і крадіжжі, а також будинки, в нашій національній Товаристві «Дністер» у Львові.

Врешті глибока криза, яку переживаємо, повинна нас навчити згоди, єдності, братньої помочі, а передусім заохотити нас до науки над собою, щоби ми пізнали, хто ми є, чієї Матері ми рідні діти, та щоби нас всі дурисвіти і грошолоуби вже раз перестали обманювати і водити за ніс.

Того всього вчить нас «Просвіта», тому читальня «Просвіти» з великою бібліотекою й всіма потрібними для селянина газетами повинна бути в кожному лемківському селі.

— сп.

Степан Руданський.

ЦИГАНСЬКИЙ НАЙМИТ.

Віддав у наймити,

Циган свого сина:

— Та він, — каже, — буде в вас,

Добра дитина!

А як коли зноровить,

Та істи не хоче —

Не жалуйте, прошу вас!...

Нагайом, пан - отче!...

Та все йому говоріть:

»А їж таки, враже!«

А робити? — чорт із ним,

Не силуйте! — каже.

— о —

ОЩАДНИЙ.

— Уй, Моріц, я вже вмираю. Біжи по лікаря!

— Пощо бігти по лікаря, як ти вже вмираєш?

Шкода грошей.

ЗЛІ ЧАСИ.

Стрічається двох жебраків:

— Тепер з жебранини нема ніякого доходу, — каже один.

— Вже краще оплатиться працювати.

Старий Сидір

Радив заєдно старий Сидір, што продаст хижу, загладить ґрунт, дігиска забере и піде на другої село. Не годєця бив призерати на нону роботу. Давали складку, поставили громадський дїм и спокою нїт. Биятики, галоканя по ночах. Кой зидуться до місячка нони фраси, найбільше сес Фесько, кой лем зачне витїгати якоїси такої »о січовиках«, то человеку приходить конець, аж деси по лісі мимінськім, по порубах походить голос. Тихо жили давно люде, не видивляли таких бриверей.

Ищи видумали корпативу; борше мож си било носідити в Йойни, дав дугану-палюнки на бірг, а тепер, лем за готови пінязі шиткой! Завели му конець, втюк зо села Йойна! Поставили на його пляциску сес громадський дїм і сходяться на вечїрки. Проби ці троби якиска дають, а пак вера! Зберєся за чудака; повиходят на дошки, плахти поодсувають и радят, розправляють, гулякають, як у дакій хижі газда з родином; кой лем до складу и ряду!

— о —

Шиткой ной неділі підозрів Сидір. Било темно, не здрів го ник, кой давав без шкаборку од вікна позір. Розмаїтини наслухався. І тодиль, як гдаряли — бо лем єдни били поперебирани за наших вояків, стрільців, а други за ворога чужого, кой забили старшого Стрільця і він кричав, крізь кров повідав, конав: — »наших гір не дайте, ратуйте нашу славну Україну, стережете! — діти витали завітчани; повідала Оленка: »Українка я маленька, Україна моя Ненька; Рідний край буду любити, для його жити и вмирати, бо Україна наша Мати«.

Втікав старий Сидір зпід окен до хиж, як би му двацет років одняв. Облегчало му, кой би камінь млинський зняли, потрясло, ворвалося му штоска коло серця.

— о —

Збиралася Нацька до міста по сіль, камфину.

— Не підеш реку — повідат няньо — вишлий гев, бо лем и грейцар берут меньше од літри, як в місті и не коптить так чкевко, повідав сусід Васько. І о соли незабуд — чим омастиш пак бандурку? Меш час, возь бе резівку, идь помочи лад привести в салі; смоть по коліна там сміття.

Не вадився юж нигда бівше, лем ходив Сидір и думав. Руками штоска розправляв. Нона кервавиця боліла го, што заїли му нони покровителе. Без тівки роки домпрував в Гамериці під землев, пришли — вимантили й пушають тепер окаенники нон дім — камяницю в місті на ліцитацію! — Возили тя пак ищи за то по Виднях і ищи тепер забагатся ім мороза, бо лем штики радять, што на Сибіри фурт сьніги тай морози.

— На вам, залиште мя до членів, пятку і другу за Нацьку, кой бачу, ведете на доброй і ряд иде вам в кооперативі. І до читальні мене кличте в неділю. І дранички од затівка, што ладивем на четвер до міста, возьте на огорожу коло читальні. Най не стоить як сирота серед села наша громадська хата...

Ю. Тарнович.

Кілько кооператив на Лемківщині, належить до Ревізійного Союзу Українських Кооператив (травень 1934.).

В повіті Ліско: —	35	кооператив
„ „ Березів: —	3	„
„ „ Сянік: —	18	„
„ „ Коросно: —	1	„
„ „ Ясло: —	2	„
„ „ Горлиці: —	5	„
„ „ Новий Торг: —	2	„
„ „ Новий Санч: —	15	„

Разом — 81 кооператив,

якими опікується Рев. Союз Українських Кооператив.

Кооперативний рух на Лемківщині сягає ще до воєнних літ. Найперше, бо ще в 1909 р., основано кооперативу «Народній Дім» в Ліску. По світовій війні найперше заложили (в 1923 р.) кооперативу «Самопоміч» в Добрій шляхоцькій, пов. Сянік.

ДО ПРОСВІТИ!

Сижу в хаті — о долі думаю; і блукаю очима
від краю до краю.

Щож, коли думки повертають сумні, незбагливі...

Незбагливі? — спитаєте — що за мара?

Незбагливі, бо сунé грізна хмара!

Чорний дощ на Лемківщину паде...

А що в таку буревію град може бити,

Берім парасолі, щоб ся боронити.

І мине туча рано, та досвіта; бо найкращим буде
парасолем — нам *просвіта!*

Рано, раніш сонце встане,

Наш вінець терновий тоді зітліє — звяне!

Бо сонце правди сірі дні приглушить,

Долю нашу, ріки сльоз осушить.

І різні зайди та «іцковерасе»

Підуть, де Максим телятиська пасе.

Бо наш газда не буде все, як голяк,

Чого бажає всім

С. Вархоляк.

Творім власну інтелігенцію на Лемківщині.

Інтелігентом може бути кожний чоловік, отже — рільник, ремісник, робітник і т. д. Крім вроджених дарів природи, набуваємо інтелігенцію через *науку і виховання*. Інтелігент це така людина, що все *розуміє*, на всьому визнається та *хоче* якнайбільше знати, щоби опісля набуге знання другим передати. Щоби стати інтелігентним, греба навчитися з людьми жити, щоби нікого невинно не ображувати, вміти старшому й заслуженому віддати честь і не давати себе ніколи понижувати. Крім цього інтелігент мусить все й всюди вчитися через безнастанне читання книжок і часописів, щоби все йшов вперед з поступом культури.

В нинішніх наших обставинах інтелігент, це наш народній провідник. Лише цього можемо вважати своїм інтелігентом, хто тримає міцно з нашим селянським

українським народом, вчить його, як боротися з бідною, показує правдиві дороги до кращого життя та провадить нарід до найвищого українського національного ідеалу.

Нарід без рідної інтелігенції, як риба без води. Його чекає неминуча загибель. Скорше, чи пізніше такий нарід мусить умерти, бо не має провідників-інтелігентів, які між ним жили, його боронили й у гіркі години мушно заступали.

Така небезпечна загроза висить тепер над Лемківщиною. Щоби до того не допустити, повинні ми вже зараз взятися за рятунок. Де хто може, нехай посилає свої діти до вищої школи. Заможніші батьки хай шлють до українських гімназій в Перемишлі й у Яворові, а незаможні до українських ремісничих шкіл. Знову дуже здібні дівчата і хлопці, які чують великий потяг до науки, нехай самі друкуються до науки. Хай ідуть на схід і самі домагаються науки. Хто колає, стукає, сам собі промощує шлях, гої напевно свого діпне. Дуже охочим і завзятим допоможуть свої люди. Наші американські емігранти також по змозі поспішать із допомогою. Від науки не повинна нас відстрашувати навіть господарська криза. Людина обрзована все й всюди дасть собі раду і другим ще допоможе.

Головно треба нам своїх свідомих і інтелігентних ремісників і купців. На кожних кілька менших сіл, а в кожному більшому, хай буде свій пекар, кравець, швець, столяр, будівничий, муляр, коваль, слюсар, різник і т. д., але не самоук, лишень термінований інтелігентний майстер. Тоді не будуть до нас лізти ріжні чужі зайди і дурисвіти. Нам треба також своїх адвокатів, лікарів, інженерів, щоби ми не йшли за порадою до чужих, лишень до своїх та не підпомагали чужих. Все свій чоловік миліший. І щиріше порадить і скорше допоможе.

Творім власну, своерідну, лемківську українську інтелігенцію! Своя інтелігенція найкраще знає потреби власного народу і краю, тому лишень вона може нам допомогти, про нас дбати й пам'ятати. Коли будем

мати таку інтелігенцію, яка вийшла з нас, буде жити між нами і працювати для нас, тоді жадні сили не скрушать твердої лемківської карпатської скали.

— сп.

— 0 —

До яких шкіл треба іти вчитися ремесла і господарки.

УКРАЇНСЬКІ РЕМІСНИЧІ ШКОЛИ:

1. Фахово-доповняюча школа для термінаторів (слюсарів, ковалів, столярів, колодіїв, теслів, токарів, шевців і пр.) — Львів, вул. Городецька, 95.

2. Фахово-доповняюча школа — Перемишль, вул. Смольки 10.

3. Фахово-доповняюча школа в Тернополі, вул. Міцкевича 11.

4. Така сама школа в Станиславові, вул. 3-го Мая 18.

5. Столярська Робітня Кружка «Рідної Школи» в Косові.

УКРАЇНСЬКІ ГОСПОДАРСЬКІ ШКОЛИ:

1. Господарсько-Садівнича Школа Товариства «Просвіта» — Миловання, поч. Стриганці, пов. Товмач.

2. Сільсько-Господарська Школа «Сільського Господаря» — Коршів, коло Коломиї.

3. Господарська школа — Шибалин коло Березан.

— 0 —

Українська Торговельна Школа: Трилітня торговельна школа Товариства «Просвіти», Львів, вул. Хшановської 9.

УКРАЇНСЬКІ ЖІНОЧІ ФАХОВІ ШКОЛИ:

1. Дівоча фахово-доповняюча Школа Товариства «Рідна Школа» — Львів, Ринок ч. 39.

2. Трилітня Фахова Жіноча Школа Кооперативи «Труд» — Львів, Ринок ч. 39.

3. Дівоча фахово-доповняюча Школа Т-ва «Рідна Школа» — Перемишль, вул. Татарська 4.

4. Дівоча фахова школа С.С. Василянок — Львів, вул. Длугоша 17 (для тих, що скінчили 7 клас народньої школи).

КООПЕРАТИВНІ КУРСИ:

Щорічний молочарсько-кооперативний курс «Маслосоюзу» в Стрії. Наука від жовтня до гравня.

— о —

Посмімесья дакус.

ОШУКАВСЯ.

— Я мав вчора малий порахунок з кумом Андрійом, кум щоправда вибив мені зуби, але ошукався.

— Чому?

— Бо оба зуби були й так спорохнявілі.

НА СЕЛІ.

Літник: Кажете, що ваша корова має два роки? А по чому пізнаєте?

Селянин: По рогах.

Літник: А, правда! Має два роги.

НАЙВІДВАЖНІШИЙ.

Найвідважніші люди — це лисі, бо їм ніколи зі страху волосся на голові не стане.

ПОБОЖНИЙ.

Хвалиться сусідка сусідці:

— О, мій чоловік дуже побожний. Не трапилось ще ніколи, щоби мене в неділю бив.

РЕЦЕПТА.

Записав лікар бабі рецепту. В долі рецепти була дописка: «сильно потрясти».

По кількох днях приходить баба до лікаря і плаче:

— Ну, щож там такого?

— Та не помогла, пане доктор, ваша рецепта. Я зробила так, як ви написали. Прийшла до дому, стали ми з сином трясти старого, аж цей Богові духа віддав.

НЕ ТОЙ ЛЕМКО.

Не той лемко, що лиш лемком від »гонору«
зветься,
А той лемко, що за правду все бореться.
І за правду свою грудь наставляє,
Бо свого імени він ся не стидає.
Не той лемко, що гріш в чуже горло пхає,
А той, що в селі кооперативу закладає,
І рідну мову, просвіту милу —
Він за них ляже в могилу!
Бо він має тверде серце — Україні в радість
та потіху;
Бо береже сутню свою рідну стріху.

Ст. Вархоляк.

Свідома лемківська молодь.

(Про завдання молодих лемків).

Ми, молоді лемки маємо направити все те зло, що є сьогодні на нашій Лемківщині. На нас тяжить обовязок те все вигладити й догягнути, що доброго наші батьки зачали. Врешті ми маємо поправити все те, що наші дідове й батьки з власної волі, або не-свідомо попусували. Крім того ми, молоді лемки, маємо ще від себе внести в життя не лише нашої най-ближшої Лемківщини, але й для добра цілого українського народу, щось нового, великого, досконалого, на що ніяк не могли здобутися наші батьки.

Як бачимо, на нас тяжить велике завдання. Щоби справді скермувати життя Лемківщини на нові, прости й ясні дороги, мусимо передусім поглибити працю над собою.

Мусимо всі як один (одна) взятися до витривалої науки. Добра рідна книжка і газета мусить бути в руках кожної та кожного з нас. Щоби вже раз визбутися тої темноти і баламути, яка ще царить у лемківських горах, треба нам в першу чергу добре пізнати свою рідну, українську історію. В цей спосіб пізнаємо, хто ми, який ми нарід, та котрої Матері ми діти. Ту тем-

ноту й баламуту, яка загороджує нашої країні дорогу до щастя, до кращого життя, мусимо прогнати з наших хат ми, лемківська молодь. Найкраще працювати над поглибленням свого знання-науки гуртом, по кількох в **Самоосвітних Гуртках**. Нехайжеж по кількох складаються, передплачують собі рідні українські часописи й спроваджують книжки. Читати всілякі книжки: історичні, господарські, повісті, вірші (поезії). Щоби пізнати наш рідний край, його багатства, красу природи і наш нарід, добре буде у вільних від праці хвилях роботи прогульки по нашій землі, або в ріжні сторони їднатися до праці. Так робигь молодь всіх західних культурних народів, (в Америці, Голяндії, Німеччині, Швайцарії, Чехословаччині) так повинні робити й ми.

В кождім нашім селі, нехай працює й ніколи не перестає працювати дуже рухливий і діяльний **Аматорський Театральний Гурток**, ведений нами самими.

Всі добре знаємо, що значить на нашій Лемківщині рідна пісня й звук, який видає дуже часто скрипка, майстерно зроблена таки самим музиком-самоуком. Тому вишколюймо на різних курсах своїх власних добрих диригентів, закладаймо **хори** і **орхестри**. На цілій Лемківщині, не знаю, чи є 2—3 дуті орхестри, а повинна бути щонайменше в кождім більшім селі. Знання нот також не повинно нам бути чуже.

Наші здібні молоді хлопці, що не можуть остати на господарці на ґрунті, повинні йти на науку до фахових ремісничих і торговельних шкіл, або на науку ремесла, але не до жида, лише до наших майстрів на сході, опісля вертати назад і закладати варстати праці в своїй околиці. В той спосіб деякі наші більші села як Устя руське, Лося (пов. Горлиці), Висова, Лабова, Крампна, Тилява, Бонарівка і інші, піднесуться до вартости місточок, в яких будемо мати своїх власних ремісників та купців.

Лемківська молодь, себто молоді газди і газдині, парубки й дорюслі дівчата, повинні також в свої руки брати провід читальні «Просвіти», а де такої немає, постаратися про єї заложення.

До кооператив та молочарень також будемо всі горнутися, бо то є потрібне й конечне до змагання за кращу долю та до боротьби з чужим визиском. Притім слід зазначити, що приватного купця, коли він є чесний, свідомий лемко-українець, не треба поборювати.

Коли так буде думати й в тім напрямку працювати вся наша лемківська молодь, зникне темнота й баламута з лемківських сіл, зросте національна свідомість, а з нею запанує добробут на занедбаній Лемківщині.

Молодий лемко.

Кількість діяльних читалень «Просвіти» на Лемківщині в 1934 р.:

Повіт Новий Санч:	—	11	читалень
„ Горлиці:	—	5	„
„ Ясло	—	2	„
„ Коросно:	—	2	„
„ Сянік:	—	47	„
„ Березів:	—	13	„
„ Ліско:	—	47	„
Разом:		<u>127</u>	читалень

«Просвіти» а 3 Філії Т-ва «Просвіта», в Новім Санчі, Сяноку й Устриках долішних.

Разом всіх читалень «Просвіти» на Лемківщині 130.

Кус ся посміме.

ХВАЛЬКО.

Один хвалько хвалився:

— Я бачив таку ріку, в якій було стільки риб, що без сака можна було їх просто в горщок набирати.

— Це ще ніщо, — хвалиться другий, — я знав таку ріку, в якій не було води, тільки самі риби.

РІЗНИЦЯ.

— Яка є різниця між селянином а бараболею?

— Така, що з селянина луплять шкіру, а селянин лупить бараболі.

Як будувати добру і здорову хату.

Кожний господар знає, що хату будується не щороку, або пару літ, тільки на кількадесять та довше літ. Видавалобся на перший погляд, що немає великої штуки вибудувати господарську хату. Одначе хата, яка має забезпечити життя людини, вигідно примістити її у собі, повинна бути як слід зачата й викінчена. По належитому вимірі, на виплянтованому місці, кладеться підвалини, фундамент, т. зв. угольні камені, де будуть спиратися наріжні, та перехрестні стіни. Найкращі підвалини є з твердого матеріалу, вічного, трівкого, яким саме є наш гранітовий - синявий камінь, який є дуже подільний та дається витісувати, оброблювати на різні прямокутники і квадрати. Це буде т. зв. підмурівка. Одначе, щоби миші, щурі, гади не залазили під хату, добре є спювати такі «окремсані» бльоки-камені цементом, або бодай тинком, мулярською заправою (чистий, мілкий, сіяний крізь сита, пісок, перемішаний з гашеним вапном). Нерозважно роблять ті, що кладуть на сирій землі дерев'яні спідки, бальки, які дуже скоро, бо протягом кількох літ, набирають вогкості, пліснявіють, гниють, «розмножують» гриб, який точить цілу хату. Добре є викінчити під мірку при помочі водяної ваги (вассерваги — **лібеллі**) ще перед кладенням першого дерева, щоби вляглася **ціла** підмурівка разом зі стінами, а не самі угольні камені. Хосеннішою є бетонова підвалина, бо вічна, та якщо вкопана в землі, бодай пів метра, не пускає під хату підскірної, дощевої води. (Такий бетон легко може кожний охочий зладити. Навозити гарного, чистого шутру, на старі ворота, або збиту на це плятформу (стіл), й на вісім (8) тачок шутру (піску) додати одну тачку цементу. Це все старанно вимішати, пересипуючи мішанину рискалями (лопатами) докладно з боку вбік та поливаючи чистою водою. Вважати, щоби вода не сполікувала і не забирала цементу. Таку масу втовкається ув форми, збиті зі старих дощок, крайків, надаючи їм розмір належної підмурівки. З такої маси, тільки при біль-

шому «проценті» (відсотках) цементу, саме на 6 тачок шутру — одні тачки цементу, будується пивницю «склеп», яку повинен мати під коморою кожний розумний газда).

Перше дерево треба добре намазати **ропою**, або **карболінеум**. Корисно є також давати на підмурівку папу, щоби вогкість не передіставалася до стін.

Стіни вигороджується поступенно, зважаючи на вязання, кладучи під кожне попередне дерево (протиць, бальку, форшт) добре сушений мох, який прасує слідуєче дерево, натискає ціла стіна, ущільнює шпари, замки, звязки, вугла-наріжжя.

Стіни є високі на три метри, вікна найменше на півтора метра, щоби не стидалося сонце заглянути до середини хижі. Одвіря знова будуть дво-метрові, просторі.

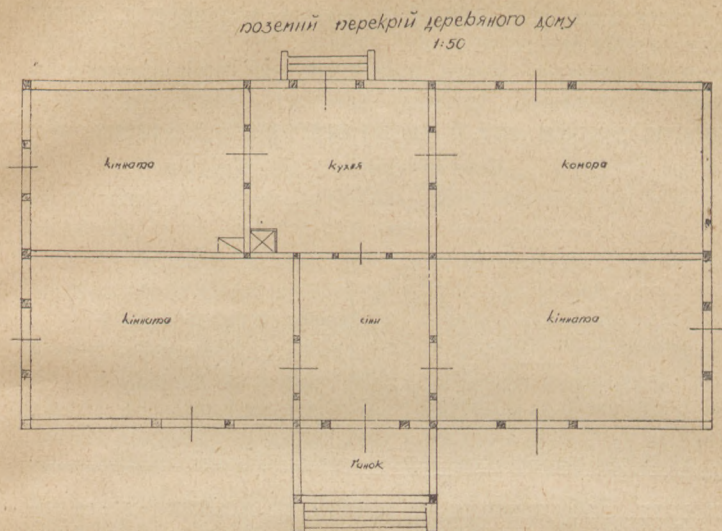
В гірських сторонах, де паде «грубий» сніг, треба робити «драбину» під крікви, таке бальчастиє рущування, на яким лежати будуть, спиратися крікви, які є кромі цього прикріплені, як у нас кажуть «за-замкувані» до плагви, останнього, поземо лежачого дерева, готової «хижі». Кінці платви, крайні крікви та другі наріжжя робиться криті, щоби не затікав дощ.

Покриття хати дає господар після маєткової спрможности, одначе найтривкіше є покриття з бляхи та глиняних, випалюваних плиток «етернітових, або гудронітових» — вогнетревалих.

Як поміщений рисунок показує, здоровою та вигідною господарською хатою є будинок, поставлений передовою, фронтовою стіною (стороною) до полудня.

Перша сіль (1) веде праворуч і ліворуч до комнат. Комната (4) може бути підвинаймлена літникам, або другим льокаторам за місячним чиншом, при чому треба все тямити та перевідати, кому винаймається покій та умову винайму списати при двох свідках — на папері, щоби не було яких неприемностей. Комнату (6) можна примінити на магазин, де переховується різні зимові одяги, та другі необхідні в господарстві річі. Комната для літників не мусить мати полуцення — дверей з мешканевою комнатою (3) самого го-

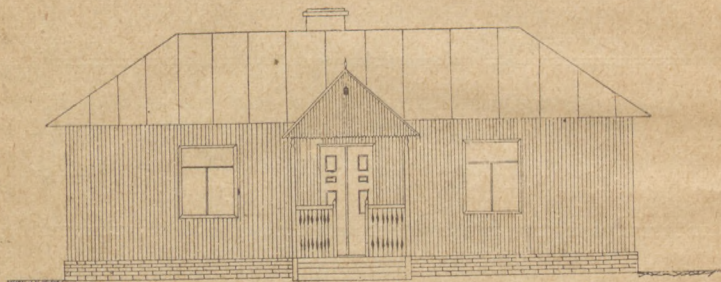
сподаря; (літник буде спокійний та господар безпечний та критий перед евентуальними турботами). Зі

сіней ведуть двері просто до господарської пекарні — кухні, де є кухонна, пекарська піч по лівій стороні. Праворуч від кухні є кімната (5), комора; тут приміщує собі в кутку коло вікна, ліворуч дверей жорна, далі сусіки, шафарні, шафи, скрині на зерно та другі господарські запаси, на стінах знова полицьки на овочі, соки, вина. Під коморою є бетонова, або камінна пивниця на бульбу (бандурку), ярину, бураки, капусту. Якщо будинок буде 12 м. довгий, 8 м. широкий, стіни високі до платви 3 м., тоді фронтіві (4—6) кімнати будуть $4\frac{1}{2}$ —5 м. довгі, а 4 м. широкі, — сінє буде 3 м. довга, 4 м. широка, кухня 4×4 м., кімната господаря також 4×4 м., а комора $4\frac{1}{2}$ —5 м. довга, 4 м. широка. Отже буде вигідне приміщення; не буде господар «тіснитися» з ріднею в одній пекарні, як досі, де й воздух через це нездоровий, нарікають, що вічно болить голова, та сонця немає, бо малі вікна.

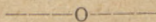
Добрий та здорово думачий господар знає, що це старосвітський спосіб будування хат лише з двома кімнатами, як рівнож не буде ніколи під одним дахом, побіч мешкання, ані стайні, ані боїща, бо знає, що різні випари, мухи, насікоми, які добуваються зі стайні, докучають людині, наносять різні заразки — пошести, недуги, які є часто причиною каліцтва, або

фронт дерев'яного дому
скала 1:50

й смерти. Забудування на живий та мертвий інвентар буде на боці, побіч хати. Господар знає, що його найбільшим ворогом це вогонь; господиня веде ряд, держить хату, домівку чисто, білить часто стіни, мие домашні статки, горне до хати сонце, бо сонце — це здоровля, а здоровля — це найкращий, одинокий скарб.

Ю. Тарнович.

Капочку посмійся.

ПО «ОБЗОРИНАХ».

Вернули свати з обзорин а парібок питає:

— А як там вона?

— Та увійде! Не стара, гладенька, спокійна і має всі здорові зуби...

— Ей, та нащо було аж в зуби дівці заглядати?

— Та ми не про дівку, але корову, що старі обіцяють дати.

— Алеж я про дівку питаю.

А ти від чого парібок?

Це булоб забагато, щоб ми ще й дівку оглядали.

Чого не вільно коморникові фантувати (грабити).

Закон постановляє, що екзекуціям не підлягають такі предмети:

По думці арт. 570. цивільної процедури:

1) домашня обстановка, постіль, білля й щоденне одіння, доконче потрібні довжникові і членам його родини;

2) приладдя, що їх уживає довжник або його родина внаслідок каліцтва (різні протези);

3) припаси поживи й опалу, конечно потрібні довжникові, його родині і його службі на один місяць;

4) дійна корова, або дві кози або три вівці, разом з припасом паші і підстилki аж до часу найближчого збору, оскільки ті звірята доконче потрібні до виживлення довжника, його родини та його служби;

5) предмети доконче потрібні на один місяць до особистого заробкування довжника, що працює фізично;

6) предмети конечно потрібні до сповнювання служби, або виконання фаху (отже не вільно фантувати (грабити) і ліцитувати ніяких ремісничих (майстерських) приладів);

7) у довжника, який дістає періодично сталу винагороду — гроші в квоті, яка відповідає часті винагороди, що не підлягає екзекуції за час до найближчого речинця виплати;

8) у довжника, що не одержує сталої винагороди за працю — гроші доконче потрібні для нього і його родини на прожиток **на два тижні**;

9) предмети, що їх довжник дістав як поратунок для себе і своєї родини в разі нещастя з причини надзвичайних випадків, недуги або смерти, як також гроші подаровані або позичені йому в тій цілі, оскільки ті предмети й гроші йому ще до тих цілей потрібні;

10) предмети, що служать довжникові і його ро-

дині до виконання релігійних практик, або доконче потрібні до науки;

11) почесні ордери і відзнаки, шлюбні обручки, листи, родинні папери або інші особисті папери довжника а також рахункові книги його;

12) предмети, потрібні довжникові до щоденного вжитку, які можуть бути продані за безцін, а які для довжника мають значну вжиткову вартість;

13) предмети, які мають служити до поховання помершого члена родини.

По думці арт. 571.

Нескошена трава, овочі, та всі інші до вжитку призначені річі, які земля видає на своїй поверхні, але лише так довго, доки не відлучено їх від ґрунту; риби в ставі й дичина в лісі, доки риби не зловлено, а дичини не піймано або не вбито.

По думці арт. 572.

1) належності з титулу забезпечення на випадок недуги й грошеві підмоги з титулу забезпечення на випадок безробіття;

2) підмоги, признані довжникові для поратовання його або його родини з причин недуги, смерти або іншого нещастя;

По думці арт. 573.

Права, яких виконання є звязане виключно з особою довжника, напр. право ловецтва, риболовства, виконання якогось ремесла, фаху і т. п.

По думці арт. 275.

Службові й емеритальні платні, оскільки не перевищують тисячу двіста золотих місячно — підлягають екзекуції лише в одній пятій часті, а на заспокоїння аліментарних належностей також у другій пятій часті, причім сума сто зол. місячно є завжди вільна від екзекуції, хиба що доходить ся аліментарних належностей.

Якщо коморник мимо цього таки зафантує (заграбить) одну або більше з повижчих річей, то довжник повинен найпізніше до тижня від дня зафантовання, а наколи сторона перед зафантованням, зажадала повідомлення про екзекуцію, то від дня

доручення цього повідомлення, внести до суду скаргу на чинности коморника з внеском на ухилення екекуційного поступовання.

Таку скаргу, може довжник написати собі сам по слідуєчому зразку:

(Перша сторінка).

До

Городського Суду

в Горлицях

СКАРГА

на чинности коморника при Городськiм Суді в Горлицях — в екекуційній справі... (тут подати число протоколу заняття) вірителя Сруля Шмайгелеса, купця в Жмигороді — проти довжникові Василеві Завзятникові, господареві в Бортнім, ч. д. 98. на **180 золотих.**

(Друга сторінка)

Світлий Суде!

Дня/..... 1934 року, коморник при Городському Суді в Горлицях заняв у довжника один стіл і дві подушки, а то мимо спротиву довжника, який представив коморникові, що занята обстановка є конечно потрібна для родини довжника, зложеної з..... осіб.

Заняття повижче згаданих річей не є згідне з постановою арт. 570, ввиду чого довжник вносить на ухилення заняття цих річей.

Василь Завзятник.

—о—

ПАНИ Й СЕЛЯНИ.

Йде селянин дорогою, а пан їде шістьма кіньми — й питає:

— Ти звідки?

— З того світу.

— А щож там наші батьки роблять?

— А щож, вельможний пане. Панам всюди добре: в кітлах сидять, люльки попакують, а бідний селянин дрова рубає і під ними палить.

ЯК РАЗ БАБИ ЗАВЕЛИ В СЕЛІ РЯД.

(Байка)

Одно село медже горами і лісами було барс за-
пущене. Дуже було таких, што не знали читати ни
писати. Не було в селі школи, ани читальні. Як біла
велика вода, не можна було перейти през ріку, бо
не було лавки ани моста. На яр і в осени мусіли
шитки члапати по болоті, бо на дорозі стояла калюжа
при калюжі. Але в селі біла корчма і в ній пересі-
джували хлопи цілима вечерами. Пейсатий і бріхатий
Гицко в засмальцуваній бунді, же аж ся світило,
бив для них божком: — вйтом, писарьом, адукатом,
докторьом — но, шитким. Газдівски хижі біли ма-
леньки зо соломяном стріхом і маленькими виглядами,
корчмиско велика, мурувана и крас з великими вікна-
ми. В кождій хижі стала свара, же аж дудніло. Го-
рішняне заедно билися з долішнянами.

І довго би так біло в тім нещеснім селі, забитім
од світа дошками, якби не Марина Язиката, што не-
давно пришла одкальси зо сходу. Замолоду пішла
деси зо села на службу. В хижі біла велика біда
і пішла собі (повідаят, же на схід медже своїх лю-
дий). Там біла довго, же и за ньом слід запропав.
Шитки мислили, же гмерла, або што ся з ньом стало.

Аж ту недавно пришла і аж руки заломила, на
тото, што застала: — Ах, таж ту ся нич не змінило!
Цілий світ иде наперед, всядивай рух, поступ, за-
взята праця, шитки ся змагают до ліпшого — а ту
нич, шитко по старому, як давно біло! — Кілька
старих баб посмотріли по собі доокола и зачали сой
потихи шептати, што она такого бесідує, ци при-
падком, Боже заваруй, дашто їй там в голові не
бракує.

Наша Марина помаленьки розпозналася з бабами
і зачала їм оповідати де біла, што виділа и чула. —
Як пішла з хижі, зідналася до одного газди пасти
худобу. Вечерами і на поли навчилася читати од ма-
лих дітий, што ходили на поле. Так їй показували
букву за буквом і тепер читат, якби скінчила даку

гімназію. В зимі в того самого газди навчилася надоривки писати. Потім пішла до більшого села напівмісточка, де дістала роботу в малій фабричці у свого человека. Налезала там до шитких наших національних товариств, котри лем там били, ходила все на збори і заедно в вільних хвилях читала ріжни книжки і газети. Працувала тяжко, але все вечером і в свято находила тільки часу, жеби дакус почитати книжку і газету, яки сой пожичала в місцевій читальняній бібліотеці. А же голову мала міцну, то так ся вам виробила, же трудно ей зімати тепер на дачім, жеби того не знала. А як за ньом хлопці позерали! — Гарда била, приязна и мудра то каждый до ньой липнув. Але она помимо того, не виношатся над других, лем ходит по прѣсту і з каждым побесідує як суцо.

Тота то Марина перевернула догори ногами ціле село, котре спало, здавалося, же вічним сном. Била для шитких барс приязна, кождому в біді помогла і порадила щирі. З каждым побесідувала, никим не згордила, коло никого не перешла, жеби му доброго слова не рекла и не повіла »Дай Боже щестя«. Дуже молодих невіст і дорослих дівчат навчила гарді шити і дашто ліпше зготовити з того, што ся на гірскім ґрунті гродит. За тото ей барс в селі шитки баби і дівчата полюбили и так ся до ньой привязали, же на край світа пішли би за ньом.

Як она юж тото виділа, же баби ма за собом, приступила до діда. Скликала раз шитки до себе до загороди, вишла на кобицу і давай до них бесідувати. В коротких а запальних словах, представила як злі тепер є в селі, а як повинно бити. Шитким бабам так ся подабала тота бесіда, же одразу хотіли Марину вибрати війтом. Она не хотіла ищи війтвства прийняти, але юж ся тішилаж, же так добрі ся їй удає. Як ся о тім довідали хлопці, хотіли Марину забити, же їм бунтує жени. І пришлоби до кровопролитя і з Марином билобизлі. Але же то било зараз по війні и хлопів било дуже менше як баб, бо дуже їх вигбло на війні, то Марина такой перемогла. Найбільше їй поміг старий сивий дідо Сучок. Як юж мало прити

по просту до війни медже кількома старшина хлопцями и шиткими в селі бабами, дідо Сучок вишов на великий камін при дорозі, піднюс свою стару руку

і скричав: «Гов!» — Товди шитки, стали, якби приросли до землі, длятого, же діда барс любили за його великий хоц хлопский розум (и повідали, же він який чорнокнижник, што з духами бесідує). А дідо так зачав захрипненим голосом бесідувати: «Дороги братя и сестри! Нашто нам проливати братню кров? Жилисьме дотля в згоді, жийме і далє! Я мав той ночи такий сон, што наши баби в нашім селі, маюч чогоси доказати. Прошу вас хлопи, шмарте колики і дайте тим бабам спокій, кой ся так друт. Най роблят, што знають, аж як бисме виділи, же до злого провадят, товди їм перервеме. Возмийме їх на пробу, ци они направду маюч лем голову на довге волося, чепец и телепки, ци і на розум». — «Та, най так буде! Будеме видіти, што тоти дикувати заляпанки потрафлят зробити!» — Вшитки спокійно розишлися домів, а хлопи штоси сой шептали, кой смотріли на Марину і сміялися. До ей уха делетіли тоти слова: «Ат, далаби сой спокій зо шитким. З нашими людми годен гин дашто зробити»...

Марина такої зараз на другий ден скликала громаду для вибрання нової громадської верхності. Натуральні одногосно вибрали її вїтом. До помочи в зарядї громади добрала сої з помедже баб таких, што били в селї найрозумнійши і найцикавши і ей найбарже любили. На закінчїня повїла лем тих пару слів: »Але уважайте, шитко буде якнайліпше, наше село змінит ся не до пізнаня, лем мате ня шики слухати! — »Добрї, добрї, закричали шитки баби. Ми тих баюсатих пецухів, што з нами хотїли войну провадити, наженеме фест до роботи! Будут так танцювати, як ми їм заграме! — На тїйже самїй громаді, зачала нова вїтїха свое урядуваня. Приказала насамперед зробити кождому напротїв своєю хижї, добру дорогу з фосами. Визначила на того цілий тижден. Полициян Євка Сварлива, мала допильнувати, жеби шитко било зроблене. І доправди за тижден била дорога, як з цементу виляна. Потїм казала стяти в громадскїм лісі и привезти груби і довги ялицї и поставити штири мости з поручатами, бо през село аж в штирьох місцях вода перетинала сїльску дорогу. Тепер юж люде не ходили нікому по загородї, и не било з того жадних сварок, як по тамти роки, бо през село можна сої било вигідно перейти, ци ляло, ци нїт. В зимї наказала Марина шитким молодшим до себе приходити на науку писма, читаня и рахунків. Дуже мала з тим фрасунку, але тверда воля шитко перемогла. І так Марина догеперїшним темним калїкам, што лем би їх шитки в житю поштуркували, отворила очї і дала найбільший скарб, яким є освіта.

Аж одотхнула, як сої подумала: »Тепер юж мї лекше шитко піде, бо юж мам до чинїня не з темними людми. Попри тїм шиткїм заедно скликувала громадску раду и нараджувалася, якби то поправити теперїшний стан села.

— Треба для наших дітїй побудувати школу — доказувала раз на громаді. Нїхто не спротивлявся Маринї, бо шитки видїли, же юж дуже доброго в селї зробила. І так по недовгїм часї на гардїм рівнїм місци (посеред села), станула крас деревяна школа

під бляхом, а діти штодня бігли весело горі селом і доло селом рано на науку.

Раз на громаді зачалися горішняне скаржити, же вода попусвала хоцкотри польови дороги. На внесок війтихи, ціла громада ухвалила понаправляти тоти дороги, повиберати фоски з боку и подавати на потічках містки. В тот спосіб на кілька років мали шитки спокій, бо їм вода не виливала на загони и не псувала поля.

Як навчився кождей читати и писати, кус за громадски гроши, кус зо складок, кус з церкви и з музик — спровадила Марина таких легеньких книжечок з байочками, про чарівниці и чорнокнижників, про духів и шелеяки чуда і дива. Тоти книжечки люде розхопили і читали аджи по почаях и набрали великой охоти до книжки. З того пак пришло до читальні, бо люде сами дерлися до книжки і хотіли штораз більше и штораз мудріши читати. А же не мали грошей, то давали часто предствалія, забави, фестини и за так призберани гроши купували книжки і пренумерували газети. Дуже било таких, же їм и того било замало, презто сами сой почали пренумерувати на свій адрис газети і спроваджати господарски, історични книжки, повісти і з вершками.

Так якоси сами дочиталися и нарадилися, же добрі би то било заложити сой в селі кооперативу. Так і зробили. (А треба нам знати, же шиткому перед вели баби під мудром командом війтихи Марини). Бородатий Гицко, як видів, же не є му што в селі робити, повлюкся деси на потемки одной ночи, же ниhto ани не знав, де подівся. З кооперативи пришло пак до каси. Врешті вирахували, же великий хосен малоби село з молочарні. Нарадилися и заложили велику районову молочарню, до котрой тіж поприставали дооколични села. Є! — та пак читальня, кооператива, каса і молочарня не малися де помістити, презто зашла потреба побудувати «Народний Дім». Молоджава дозволила каміня, бельки і в недовгім часі посеред села при дорозі, станув на краснім пляцу обгороджений доокола

великий крас будинок «Народного Дому» з великом сальом на музики, представліня и збори.

Під мудрим бабским комендеруваньом, пришли пак шитки до спільного кооперативного (громадского) млина, тартаку, и до цегольні. Заложили аджи ткальню и гарбарню.

Каждий газда мав крас велику хижу, дуже статку, файний великий сад, а в нім повно пняків з медом. На кстинах и на весілю не честувалися юж кропком, або шпіритайком, бо в кождй хижі в пивниці били бочівочки свого власного домашного виробу вина з овочів и меду. А найбільшом окрасом села была дута оркестра, што грала все на концертах, фестинах і забавах. А шитко того позапроваджувала тота Язиката Марина и ей послушни помічниці — сільки баби, котрих она поставила на громадских урядників.

Як юж било шитко в порядку, скликала Марина цілу громаду. На ній шитки громадски урядники здали докладний звіт зо свойой діяльності. На кінци забрала слово вїйтиха Марина и так закінчила свою мудру бесїду: — »Так мої дороги товаришки, показалисьме, же і ми баби штоси вартаме. Думаєм, же юж тепер не будут ся з нас хлопи смїяти, же ми то лем до кочерги, и до варихи суци. Але койсьме юж свого дїпняли, подїльсьме ся свойом властью з хлопами. Зажийсьме спокїйним родинним житьом. Нашом задачом било довести село до порядку«.

Не шитки баби хотїли одразу на тото пристати, бо засмакували роскоши розказуваня, але волї Марини не мали одваги ся оперти і спротивити. Дїшло до справедливого зрівнаня и подїлу влади модже хлопами і бабами.

Настала велика радїст. На тоту памятку, зишлись шитки на велику поляну медже горами і лісами і там одбїлося свято зрівнаня баб з хлопами. Власна оркестра грала што сили, а шитки таньцували і спївали. И так на спївах, танцях и забаві, протягнулося свято до пізного вечера.

—o—

Подабалася Вам тота байка? Правда, аж жаль

стискат за серце, же так не є на нашій Лемківщині? А хотілибисте, жеби так било в Вашім селі? Буде — лем до науки, проженте з гір темноту и баламуту, працюйте, і хочте!!!

Гриц Мариндя.

ЩО САДИТИ НА ГРЯДКАХ?

В часі весняного сезону бачимо майже у всіх українських часописах оголошення Народної Торговлі та других складів, де продають гарне насіння городовин-ярин. Кожний господар має коло хати клаптики поля, по більшій части незужитковані, невихіснуванні, як слід. Мала грядка, чи пак огородчик коло хати принесе господареві більші доходи, як цілі ниви, зағони лихим засіяні зерном-вівсом. Одначе, хто хоче мати користь з грядок, повинен подумати, що саме буде сіяти. Є насіння городовин, які надаються не лише самому господареві, але питають, пошукують таких на ринках.

Кожне місце на грядці треба використати та сіяти, засаджувати лише такі городовини, які родяться, виростають і дозрівають, бо є й такі, що в наших горах не дійдуть, бо там є за зимно, за мало сонця в часі осени. Розумна господиня сіє багато моркви, петрушки, редьки, фасолі, горошків, калярепи, трохи волозької капусти, цілі знова ряди помідорів, понад борозни огірків, динь, гарбузів. Насіння висіває в цей спосіб до добре обробленої та справленої землі, що такі рослини, як морква, петрушка будуть займати місце серединою грядки, вищі знова рослини, як горох, фасоля, огірки, гарбузи, помідори, різні корчики капусти, краї — понад борознами. Тоді не буде одне-другому забирати непотрібно сонце. Грядку треба часто вичищувати від хопти, різного «неясучого» зілля.

Між морквою — петрушкою дуже добре є висівати мак, чернушку, насіння маку помагає на «загу», як також надається до різних тіст, в часі свят.

З ярин ладить добра господиня різні страви, дуже вартісні, бо мають у собі багато таких складників,

як цукор, залізо, різні соли, потрібні до будови людського тіла, зокрема дитячого. Надмір ярин сушить на чистих дощинах на сонці, або в печі по хлібі, ховає на зиму. Мішанка тертої - крайної моркви, петрушки, волоської капусти, ріпи, брукви надається до варення різних яринових зуп - потрав, дуже здорових та смачних і поживних. Добра господиня старається плекати бодай одну-дві грядочки трускавок - ягід, бо вони мають найбільше цукру і заліза, дають кров діворі та є пошукувані, добре плачені на ринках.

Ю. Т.

— о —

ВІРШ ПРО РОЗУМНОГО ГАЗДУ.

Ходив Гнат до чколи,
Потім до читальні,
Записав му отець поле,
Справляв він го гарні.

Господарство му ся вело,
Пчоли мюд носили,
Бо Гнат слухав, што му
Мудри люде говорили.

Так то з книжок,
Доходив він в газдівстві пожитку,
Смотте тепер:

В Гната повно усюди добитку!
Тож і ми, лемки,
Читаймо, думаймо,
Долю й щастя,
Самі собі знанням добуваймо!

Бермося до книжки,
Вчімся господарства,
У науці ратівництво,
З нашого капарства!

Лемко Гірняк.

— о —

В ШКОЛІ.

— Слухай, хлопчику, як це може бути, що твоя мама називається Кравницька, а ти Панченко?

— Бо моя мама ще раз віддалася, а я ні!..

Управа лук і сіножатеї.

В сільській господарці велике значіння мають добре управлювані луки та сіножати. Лука буде приносити великі доходи та користи, якщо справить як слід господар призначене поле на сіножать - луку. Вже на весні треба луки поборонувати ланцоховими боронами (такі борони повинні справити собі кооперативно кожне село, або по кількох господарів та покористовуватися ними). Лука зрушена такою бороною набирає з воздуха таких частин, які є конечні до росту трав та других рослин (зілля). Ланцоховою бороною виграбується мох, різні порости, як також розсувається різні кертовиння, муравлища - горбки, наснуті різними насікомами - овадами.

Луки та сіножати треба погноювати. Дуже добре є в перших початках весни, як щезне сніг поливати луки розрідженою гноївкою, добре також додати до гноївки зіскробане вапно зі стін — ніколи не сипати на дорогу виметену з коминів сажу, попіл, це все сипати, розсівати на сіножати; — велику вартість приносять птичі відпадки (курячі), які через розклад дають багато цінних хемічних складників, які сприяють ростові та відживчій вартості рослин. Рослини, які мають у собі багато таких частин, як вапно, сіль, залізо, цукор, фосфор, сірка є дуже вартісні для корму домашних тварин, надаються до випасу мясних штук, як рівнож підносять молошність дійних корів, через це видайність (вартість товщу — про це знають дуже добре молочарі, цебто такі, що займаються молочарським промислом, де є такі машини-приряди, що показують який відсоток (процент) товщу дає молоко добре годованої корови, а знова показують, яка є різниця товщу в молоці корови годованої лихим кормом, сіном). Тому господарка на луках і сіножаттях повинна бути якнайдбаливіше переведжена, бо молочарський промисл, який стане другим побіч рільної господарки в наших горах та який вже є в початках — головним джерелом доходу, принесе при малих вкла-

дах (борона ланцюхова, штучне погноювання лук та сіножатеї, час при роботі) — великий прибуток, цим самим покращання життя в наших горах. Луки та сіножати треба підсівати вартісним насінням таких рослин, які принесуть ще другу вартість, саме піднесуть видаїність меду для пасічництва. Минули часи, коли наше пасічництво давало великі доходи без жадної затрати праці, знання і науки. Багата первісна природа на великих медодайних просторах землі нагороджувала щиро пчоли нектаром з дикоростучих квітів. Одначе тепер, коли рільництво сягнуло так далеко, що майже не залишило і шматки вільної землі, де могли рости і медувати дикі рослини, а коли ще до того додамо, як упали нині ціни на збіжжа та другі господарські продукти, то бачимо, що управа лук і сіножатеї, плекання медодайних рослин, як чабрик, симюха, огірочник, меліса дика, хвастича, левядь, дівина, арніка гірська та другі метеликоцвітні рослини причинять, що лука та сіножать буде тоді рівночасно і пасовиськом для пчіл. Від того, які рослини, — медодаїні на тих луках ростуть, залежати буде і той чи инший медозбір. Одначе наші дотеперішні луки не представляють великої вартости ані для худоби, ані для пчіл, бо на них ростуть непотрібні буряни, лиха трава та мох. На сухих луках треба підсівати білу конюшину (її сприяє курячий відпад) — люцерну, еспарцету, команицю, вику, болгай. На вогких знов луках підсіваємо: кмін, конюшину білу та шведську, пастернак, кровоголовку та лисій хвіст. Підсіяна бодай через два роки лука - сіножать, принесе користь і для пчіл. При такій господарці дійде господар до великих засобів, кине бідою в кут, бо пасічництво, окремо в наших горах, де є ліси багаті ще досі в різні медодаїні дерева, корчі, кущі, рослини - квіти, буде великим джерелом народнього багатства на Лемківщині. Дуже некорисно є вчасною весною виганяти домашні тварини, зокрема вівці, які своїми ратичками замішують, проривають корінці багатьох вартісних рослин, на луки, як також в осени, або в мокрі, слітні дні, бо тоді кисне лука, повстають калабаньки, дільчаки,

гіркне-квасніє трава, набирає таких складників, які є шкідливими для домашніх тварин — залетіла на мокру — повідає — луку корова — хопила пригірщ трави, лізе з неї шерсть — хворіє — а це тому, що на мокрих а не плеканих луках, є трава слизяста, гірка, повна безвартісних шкідливих (хемічних) частин, які викликають різні забурення та недомагання в будові та розвою тваринного тіла.

З цього короткого опису, бачимо, яке велике значіння має для сільського господаря належна управа лук та сіножатей; про різні окремі породи в справі висушування, комасації та поліпшування лук треба звертатися до Кружків «Сільського Господаря» — а насіння вартісних вище наведених рослин набути можна в складах «Народної Торговлі», де за ними треба просити - питати.

ЮТ.

— 0 —

Чому болить в ямці та яка на те рада?

Болі в ямці походять з жолудка, або з дванадцятьпальцівки (по правім боці). Коли з якоїсь причини повстане в стіні жолудка, або черевослиниці веред (струпик), тоді відчуваемо болі по їдженні, бо страва дразнить ранку.

При катарі жолудка витворюються кваси. Вони ділають на легко запальну стіну жолудка, але найбільше тоді, коли він порожний. Коли в околиці ранки відчуваемо біль, який побільшується, коли натискаємо ямку, тоді маємо в шлунку веред. В такому разі для власного добра, мусимо піти до лікаря. Тоді повинні ми їсти в малих порціях солодке молоко, сирі яйця, свіжу смегану, свіже масло.

При катарі жолудка відбивається квасним, пече згага («пече в грудях») і відчуваемо болі. В таких випадках добре ділає столова сода з аптики (на кінець столового ножа). При тій хворобі треба їсти легкі страви, а саме: кашки (з рижу, гречки, пенцака), гужану бараболю з молоком, мясо, яйця, горох, хва-

солю. Не їсти страв з муки і квасних (капусти, квасне молоко).

Причиною болів в ямці можуть бути зіпсовані зуби, зла кисла страва, або нечиста вода. Великий вплив на шлунок має також спосіб їдження й чистота пальців. Тому перед кожним їдженням треба обов'язково мити руки.

Др. Ю. П.

— 0 —

ЯК ЛІЧИТИ ГРУДУ?

Дуже часто трапляється, що зачинає хромати кінь і господар не знає, яка є причина. Кінь є тварина, яка вимагає найбільше чистоти між усіма домашніми тваринами. Як з одного боку викликає в коня нечистий корм різні недуги, болі, часто смерть через кольку, зелези (золзи), так з другого боку нечистота шкіри, болото, порохи дають початок різним шкірним недугам, як лишай, пархи, «свербячки», які розгнізджуються на різних частинах тіла; на долішних кінчинах робляться ранки, набрякають ноги; якщо завчасу не доглянеться, з малих лишайів повстає груда, яку вже тяжче лікувати. Перш за все треба хворого коня лишити кілька днів у стайні, вимити, чистою, теплою водою та милом докладно хворі ноги, витерти чистою шматкою, насмарувати відтак **піоктаніною**, купленою в аптеці (фляшочка за 1 зл.). Піоктаніну розпускається в чистім алькоголі (не — шпиритайці!) на 3 часті алькоголю одну піоктаніни й такою рідиною помазується пером (гусячим) болячі місця. Груда гине тоді дуже скоро. В «Нашому Лемку» ч. 1. було написано про груду. Багато пише, щовилікувало в цей спосіб свої коні від груди.

Ю. Т.

КРІВАВИЙ МОЧ У ХУДОБИ

В гірських сторонах западає домашня тварина, корови, ялівник, яка пасеться літом під лісом на хворобу; мочить кровю і гине часто.

Кривавий моч у худоби викликають лісні кліщі, а не, як раніш думали, цвіт сосонки. В таких лісних

околицях, де ця пошесть панує, треба перед вигнанням на пасовисько смарувати коровам вимена, в пахвинах і пахах, сильно солоним маслом, або карболевою оливою, щоби не чіпалися кліщі.

Одначе, де хворіє **масово** домашня тварина на цю хворобу, **треба прикликати повітового ветеринаря, який має приїхати та вщипити в жили хворої тварини** такий лік, який вбиває заразки, нанесені лісними кліщами. Кружки «Сільського Господаря» мають подбати, щоби таке щеплення відбулося **на кошт держави**, а не на кошт власників домашніх тварин. Де немає Кружків «Сільського Господаря», подбає начальник громади, або самі господарі обстоять за свої права.

Ю. Т.

—о—

Лісова господарка.

В сторонах нашого краю, де тяжко вижити з самої пільної господарки, приносить великі користи та прибутки добре ведений ліс. Стан самого лісу та його значіння є дуже важним чинником в наших горах Карпатах. Вже сама природа визначає до певної міри своїм підсонням та ґрунтом склад лісу, цебто ті породи дерев, що можуть рости в данім місці. Кожна деревна порода ставить певні вимоги до тепла, вогкості, світла, родючости ґрунту. Одні лісові дерева є більше вибагливі у своїх потребах, другі менше, і тому одні можуть добре рости тільки на добрих місцях, другі на лихших. Для кожного ґрунту треба знайти і відповідну лісову породу, що буде мати на тім ґрунті добрі умови для розвитку і принесе через це користь. Коли ліс рідкий, то він не може дати повного прибутку, бо не всі ґрунтові засоби і не все тепло, світло й повітря такий ліс вповні використовує. Тільки густий ліс дає добрий приріст дерева. Густий ліс сам доглядає свій ґрунт, без оранки розпушує його своїм корінням, під покриттям лісового настилу (опаденого листу) зберігає його пухку будову та вогкість, без борони виволочує — нищить своїм затінком траву та бур'яни.

Однаке надмірна гущавина у лісі теж не є корисна. Стовбури дерев є у таким лісі дуже тонкі й не є в стані протистояти вітрам та сніговим завіям; від вітру такі дерева перегинаються, від снігу ломляться. В добре веденім, плеканім лісі є здорові дерева, вони ростуть добре і дають тривке, тверде дерево. Про це знають дуже добре наші гірські господарі, пізнають по твердості та тяглості — видайності деревна — з полянського — мовляв — ліса деревно тверде, як залізо — трудно з його багро витесати — або «одземок» — твердший від конарів і т. д. Але у кожнім лісі можуть трафитися й хворі дерева. Хвороби дерев повстають звичайно від грибів, або комах, які живуть на деревах, чи в деревах; вони можуть затримати приріст дерева, бо зідають такі тканини, соки деревні, з яких живе дерево, як також псують саме деревно; гриби викликають гнилизну — (губки — вакелия), комахи торочать, виточують дірки — порохно, третовиння.

Ліс повстає або **від насіння**, або **паростками** від пня, чи коріння. Дерев з насіння ростуть першими роками дуже помалу, порости від пня чи коріння знову ростуть в десятеро скорше, однаке добрий господар дає перевагу деревам з насіння, бо такі є довговічніші й тривкіші.

Доглядати за лісом треба від наймолодшого віку ліса. Якщо молодник рідкий, треба його досадити, щоби заслонив своїм гіллям (конарами) ґрунт від сонця, бо ліс багато зідає вогкости. Саженці може собі кожний завести. На пасіці, затіненій від вітрів, з'орати — або викорчувати кусок поля, виборонити чисто від різного коріння, поробити грядки (як в огороді) та висіяти насіння листястих дерев, чи шпилькових. На наших Карпатах є найкращі буково-смерекові ліси. Дво-трилітні саженці (сажинки) пересаджується на весні на зрубі, чи на місці, де хочемо заводити ліс. Слід викопати малий долок (ямку), легко придержуючи молоду деревинку, присипати в таким долку мілкою землею, притоптати відтак добре та зробити воколо рівчак, щоби вдержалася вода (як

при овочевих щіпах!). По 15 роках проріджується молодник, витинається другорядні, криві недорозвинені породи дерев. Однак не вільно відразу сильно розріджувати лісу, треба дати вільніший розвиток головним деревам та кращим породам. З кожним роком всихає частина дерев і тому добрий господар регулює все ліс, вибираючи не тільки сухі чи відмираючі дерева, але й живі — непотрібні. Дерево скидає що року листя, шпильки, творить лісовий **настил**, який угноє ґрунт та охоронює його від висихання та здичавіння. Згрібання цього листу позбавляє лісовий ґрунт охорони і природнього погною. Добрий лісовий господар **не вивозить** з лісу опалого листя. Плакаючи ліс, господар охоронює його від різних небезпек, запобігає шкодам, він знає, що чим ліпше ростуть дерева, тим і ліс здоровіший. Ліс треба захоронювати від пожеж, від сніголому — від вітру — ~~спечи~~, тому такий ліс треба з того боку захоронити густим узліссям (корчами). Різна звірина, олені, кози, зайці, крілики роблять великі шкоди в лісі, обжирають в зимі порости, ломають дерева. Тому обтикають кращі дерева кіллям, обв'язують гіллям, молоді сажінки обмазують різним смолистим варом. Шкідливі комахи треба винищувати, муравлиння згрібувати та палити грибні, губкувати (заражені грибом) дерева треба витинати, щоби не пересідався гриб на здорові дерева. Худобу домашню ліпше зовсім не пускати в ліс, бо вона зідає на весні молодник, нові гони, затолочує ліс, та крім того спасає деякі трави, які є шкідливі для домашніх тварин, бо не вся лісова трава (зілля) є здорова. Вкінці, як ми вже писали в «Нашім Лемку», (ч. 7. святочне), ліс треба щадити, витятий засаджувати, бо через лиху лісову господарку, виторочуванням буків та ялиць убожіємо, наносимо собі шкоди.

На вируб ліса треба мати дозволення уряду земського, а на довіз до міста (на ринок) треба жадати в уряді громади посвідки, з якого ліса дерево, чия власність, щоби не товчися по різних судах та урядах.

Степан Руданський.

ХТО КОГО ЛУЧШЕ?

Бився Мошко із Гаврилом,
Тай потім хвалився:

— »Ото, каже, на ярмарку,
Я з Гаврилом бився!«

— А якже ви, Мошку, бились?

Хтось там запитався,

— Як ми бились? — та так бились,

Що світ дивувався!

Він на мене із ломаком,

По плечах махало;

А я йому все з ярмурком,

По носі давало!

— Було з чого дивуватись!...

А хтож кого лучче?

— Та Гаврило мене лучче,

А я його лучче!

— o —

Кусцьок ся розвесельме.

НЕ МАЄ ЧАСУ.

— Івасю, заклич-но свого тата, я маю їм щось сказати.

— Коли тато не мають часу.

— А що роблять?

— Бють маму...

БУВАЄ ГІРШЕ.

— Як думаєш, чи може бути щось гіршого, як найти в яблуці хробака.

— Не знаю.

— Отож бачиш, буває гірше, як чоловік найде тільки пів хробака.

ПИСЬМЕННИЙ.

Взяв чоловік газету в руки, подержав догориногами і вдає, що читає. »Прочитав« одну, взяв другу.

— Ну щож доброго в газеті, куме Онуфрію, — питає його сусід.

— Один дідько, як в ті — так і в ті.

ГОСТИННИЙ.

Іде селянин з міста, купив собі бохонець хліб-
тай по дорозі вступив до свого кума відпочити. Го-
сподар його просить за стіл:

— Сідайте, куме, розгостіться, возьте собі мого
ножа, вкройте свого хліба, самі поїдьте та дайте моїм
дітьом.

НАД ГРОБОМ.

Ховають маленьку дитину до гробу, а мати за-
водить:

»А як будеш, Василю, у Бога, то проси там, щоби
наш тато перестав пити. А проси там, щоби Романові
трафилася яка робота, бо вже в дома жити не дає!
А ще там проси, Василю, щоби наша Стефка матуру
здала!.. І проси, і проси, а тут дощем січе, аж гро-
бареві з лопатою вже знудилося чекати, тай каже:

— А ви чого таку малу дитину з тільки справун-
ками посилаєте? Та було самій іти!

ВСІ В КООПЕРАЦІЮ!

Закладайте кооперативи під проводом

Ревізійного Союзу Українських Кооператив

у Львові, вул. Міцкевича 12.

Масово вступайте до них в члени!

Кооператива, що належить до Ревізійного Союзу Укра-
їнських Кооператив —

1) не платить ніяких податків від торгів зі своїми
членами;

2) користує безплатно з кількократної в році люстрації
і помочі кооперативних інструкторів в Новім Санчі і Сяноку;

3) крім того Ревізійний Союз Українських Кооператив
щороку переводить в кожній кооперативі законну ревізію;

4) користує теж з його безплатної правової поради,
опіки й охорони.

За це все кооператива платить Ревізійному Сосюзові
тільки членську вкладку.

Коли хочете мати добру
ціну за Ваше молоко —

ЗАКЛАДАЙТЕ РАЙОНОВІ МОЛОЧАРНІ!
під фаховим наглядом

МАСЛОСОЮЗУ

Вступайте в члени Райо-
нових Молочарень Ма-
слосоюзу і збувайте тіль-
ки через них своє моло-
ко та купуйте потрібні
машини тільки через —

МАСЛОСОЮЗ

Львів, Гловацького 23. Тел. 43-86 і 81-04.

**ТОВАРИСТВО
ВЗАЇМНИХ
ОБЕЗПЕЧЕНЬ**

**КООПЕРАТИВНИЙ
БАНК**

„ДНІСТЕР”

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Обезпечує в долярах і зо-
лотих:

1. **Від огню** будинки, хат-
ні й господарські движи-
мости, худобу, пашу й
збіжжа, товари і т. п.
2. **Від вкрадіжки** хатню об-
станову, товари та готівку
по кооперативах і приват-
них skleпах.

Уділює векселі по-
зички.

Приймає під найкорисні-
шими умовами вкладки
в краєвій і заграничній
валюті.

Полирає діяльність дру-
гих кооператив.

Адреса для телеграм: „ДНІСТЕР“, Львів.

Телефон 5-47

Телефон 80-50

Інформації в справі обезпечування й позичок уділяють
агенції „Дністра“.

Ви забезпечуєте своє майно,
дім, худобу й Ваш дорібок.

А як мається справа з Вашим
життям? Чи воно зовсім без-
вартісне для Вашої жінки й ді-
тей, що Ви ще досі не обез-
печилися в Товаристві обез-

— — печень на життя — —

„Карпатія“

Львів, Ринок ч. 38.

Кожна українська хата уживає —

МИЛО

тільки марки

„Центросоюз“

ВИРІВ української кооперативної фабрики.

Жадайте по усіх кооперативах!

Земельний Банк Гіпотечний

Акційна Спілка

Львів, вул. Словацького ч. 14

Телефон ч. 3-82, 52-92.

Корто в П.К.О. ч. 149-000.

Телеграфічна адреса:

ЗЕМЛЕБАНК—ЛВВІВ.

Жировий рахунок в Банку Польськiм у Львові.

Акційний капітал Зол. 5,000.000. — Власна каменія.

Виконує всякі банкові чинності, переводить інкасо у всіх місцевостях в краю і на чужині, купує і продає цінні папери, девізи, валюти по курсі дня на найкорисніших умовах. Полагоджує перекази заграницю до всіх місцевостей світа, приймає і виплачує вклади в золотих, в золоті і в доларах.

У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ Й АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

Коли приїдете до Львова, можете
НАЙДЕШЕВШЕ
переночувати в одиночій і найстар-
шій своїй українській готелю —

„НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ“

Львів, вул. Косцюшка 1.

Є окремі дешеві кімнати для
незаможних! — — — — —

Скрізь на Лемківщині чистять
— сбув найліпшою пастою —

„ЕЛЕГАНТ“

бо то виріб рідного промислу і за-
порука праці для своїх робітників.

ЦЕРКОВНІ ДЗВОНИ

досталяють
ліярні дзвонів

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

в КАЛУШІ ТА ПЕРЕМИШЛІ

Новість!

Розбиті дзвони оссблявсі вартости спюжмо-
під гарантїєю відзискання попередньої краси
і сили тону, внаслідок чого перетоплення
дзвонів є злишне.

ЗАРУЧИЛА.

— Піді-ж, Касуню, до міста по яблука. Та добре
кушай, щоби були добрі, — напаминала свою служ-
ницю.

Приносить Касуня кошик яблук, а пані аж за го-
лову взялася. Майже кожне яблуко надкушене до
половини.

— Ручу пані, що всі яблука дуже добрі, — спо-
кійно запевнювала служниця.

УКРАЇНЬСЬКА ГУРТІВНЯ

паперового ділу поручає українській клієнтелі приладдя до писання, рисовання і малювання. Зшитки, бруліони, пера, олівці, чорнило „ЧАЙКА“, листові папери, струни, музичне приладдя, артистичні листівки, відзнаки і т. п. — по конкурентних цінах —

„Союзний Базар“

кооп. з обмеж. порукою

Львів, вул. Руська ч. 20.

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

продаеть

Споживчі й колоніальні товари — богослужбні вина — церковне світло — кадило — насіння господарських рослин, городини і квітів у своїх складах:

У ЛЬВОВІ: Ринок 36, Личаківська 155, Більчевського 3, Городецька 23, Слодова 1. та в Станіславові (2 склепи), Перемишлі, Тернополі, Дрогобичі, Коломі, Стрию (2 склепи), Снятині, Самборі (2 склепи), Рогатині, Бродах, Сяноці, Городенці, Борщеві, Золочеві, Збаражжі, Косові, Мостиськах, Сокалі, Турці н Стр. НА ВОЛИНІ: в Луцьку (3 склепи), Олиці та Володимирі.

З провінції просимо замовляти на окремих картках 5 грошів в „Народній Торговлі“, Львів, Ринок 36, живностеві пачки.

НАСІННЯ

ярин, господарських та пашних рослин, квітів, садівничего приладдя й помічні погної продає **най дешевше**

фахова українська насінна фірма:

ІНЖ. ПОПОВИЧ

Львів, вул. Руська 20. — (Напроти Волоської Церкви)

ЖАДАЙТЕ БЕЗПЛАТНИХ ЦІННИКІВ!

Дитина добре вчиться
коли правильно відживляється!

Тому всі родичі дають дітям **знамениту підмінку кави „ПРАЖІНЬ“**

а до кави уживають тільки **цикорії „ЛУНА“**

з кооперативної фабрики „СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“

Львів — Богданівка, вул. Церковна 2.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧАСОПИС

„НАРОДНЯ СПРАВА“

Це найкращий і найбільше поширений український селянський часопис. Виходить щотижня, а коштує річно 10 зол., піврічно — 5 зол., місячно — 90 гр.

Містить зрозумілі для всіх статті: політичні, культурно-освітні, господарські, правничі, лікарські й інші, та пише про все, що діється в світі.

Дає точним передплатникам **ЗАПОМОГИ:**

82 зол. — коли худобина згине від випадку,
52 зол. — коли штуку мусіли дорізати.

Що пів року уладжує льосування нагород і роздає даром книжки точним передплатникам.

Адреса: „НАРОДНЯ СПРАВА“, Львів, вул. Руська—18.

НАЙДЕДЕВШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС, то місячна газетка для дітей

„ДЗВІНОЧОК“

Виходить щомісяця книжечками по 20 сторін і коштує лише 20 гр., а **на цілий рік** — у передплаті **лише 2 злоті**.

„Дзвіночок“ доповнює шкільну науку і домашнє виховання. „Дзвіночок“ люблять читати всі діти від 5 до 15 року життя, бо він містить гарні оповідання, віршики, сценки, жарти, сміховинки, повчальчі уступи, загадки і все все, що для дитини потрібне і цікаве. Дайте своїм дітям „Дзвіночок“, щоб з них вирости розумні і свідомі люди.

Адреса: „ДЗВІНОЧОК“, Львів, вул. Руська 18.

7 4 ЛРР. 1934

573287/1

Чи знаєте що то

„Золота Кава“?

Це новий продукт, який зступить вам
правдиву каву.

„Золота Кава“ це спеціальний порошок ви-
роблений зі солоду вже разом
із цикорією.

„Золота Кава“ готова до варення і не по-
требує ніяких домішок.

„Золота Кава“ смачна, поживна і здорова.

В продажі знаходиться в 100 грамових пачках.

Ціна одної пачки тільки 22 гр.

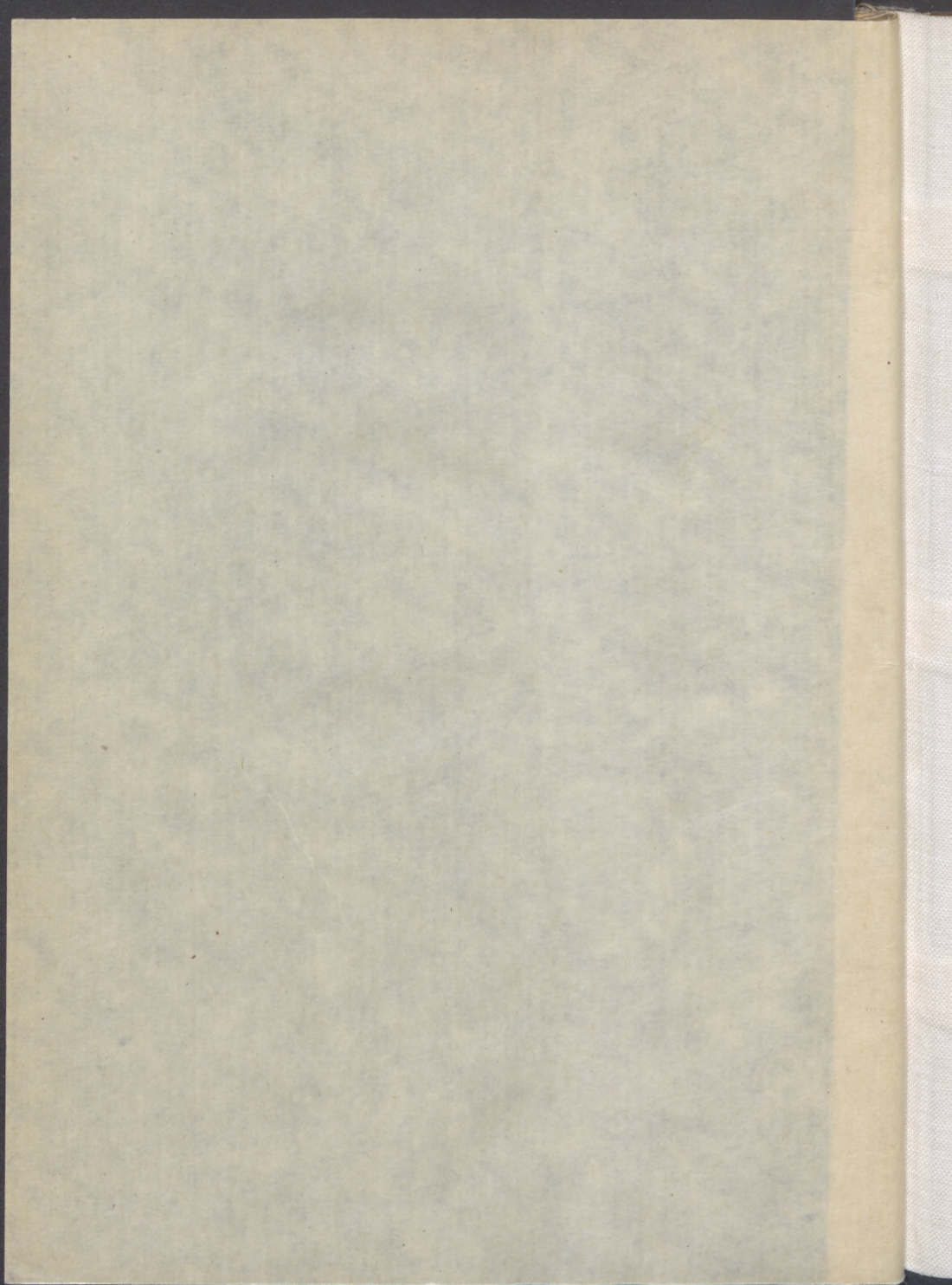
Ждайте всуди!

Піддержуйте рідний промисел!

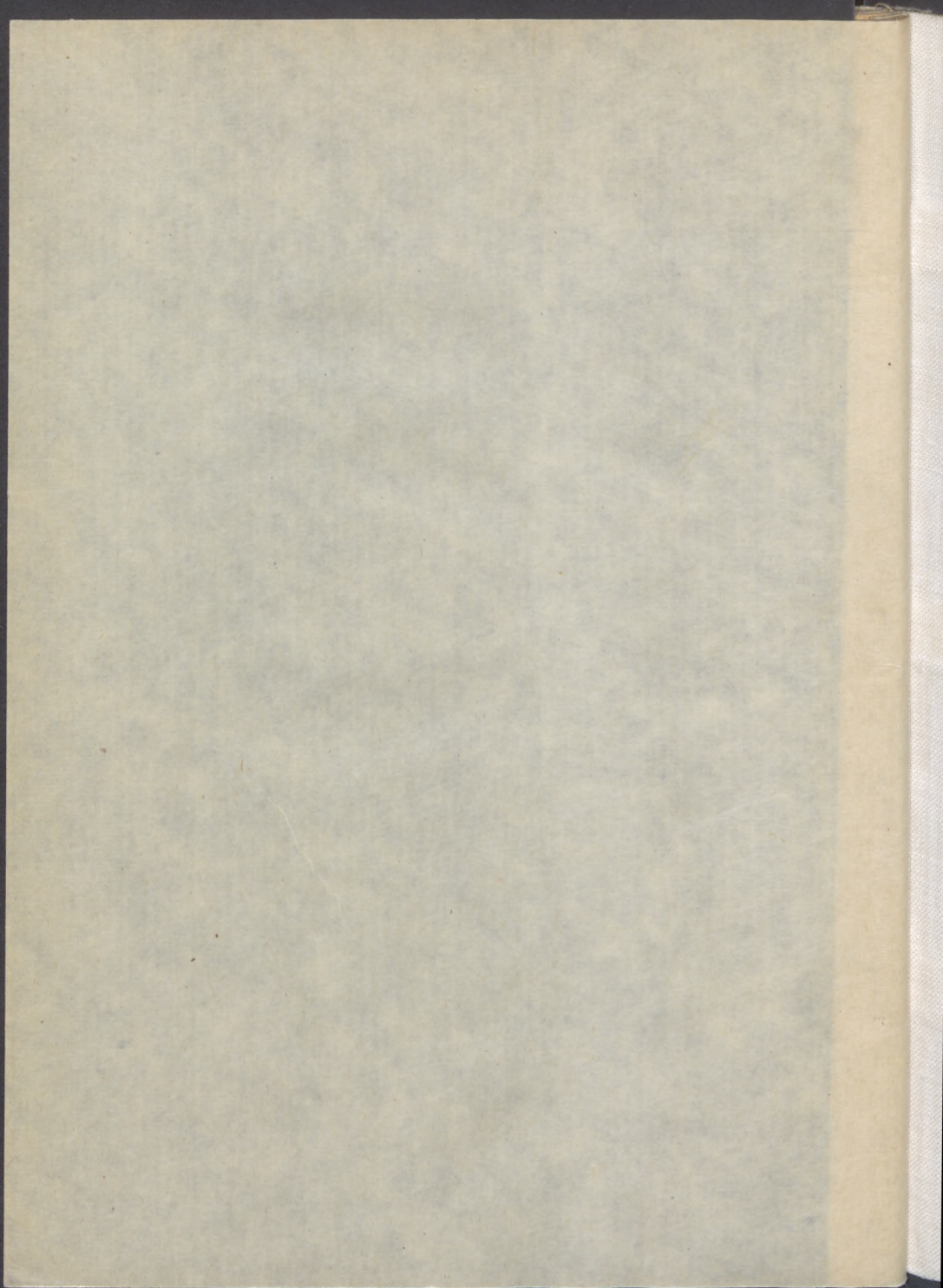
Купуйте
і читайте „Золотий Колос“

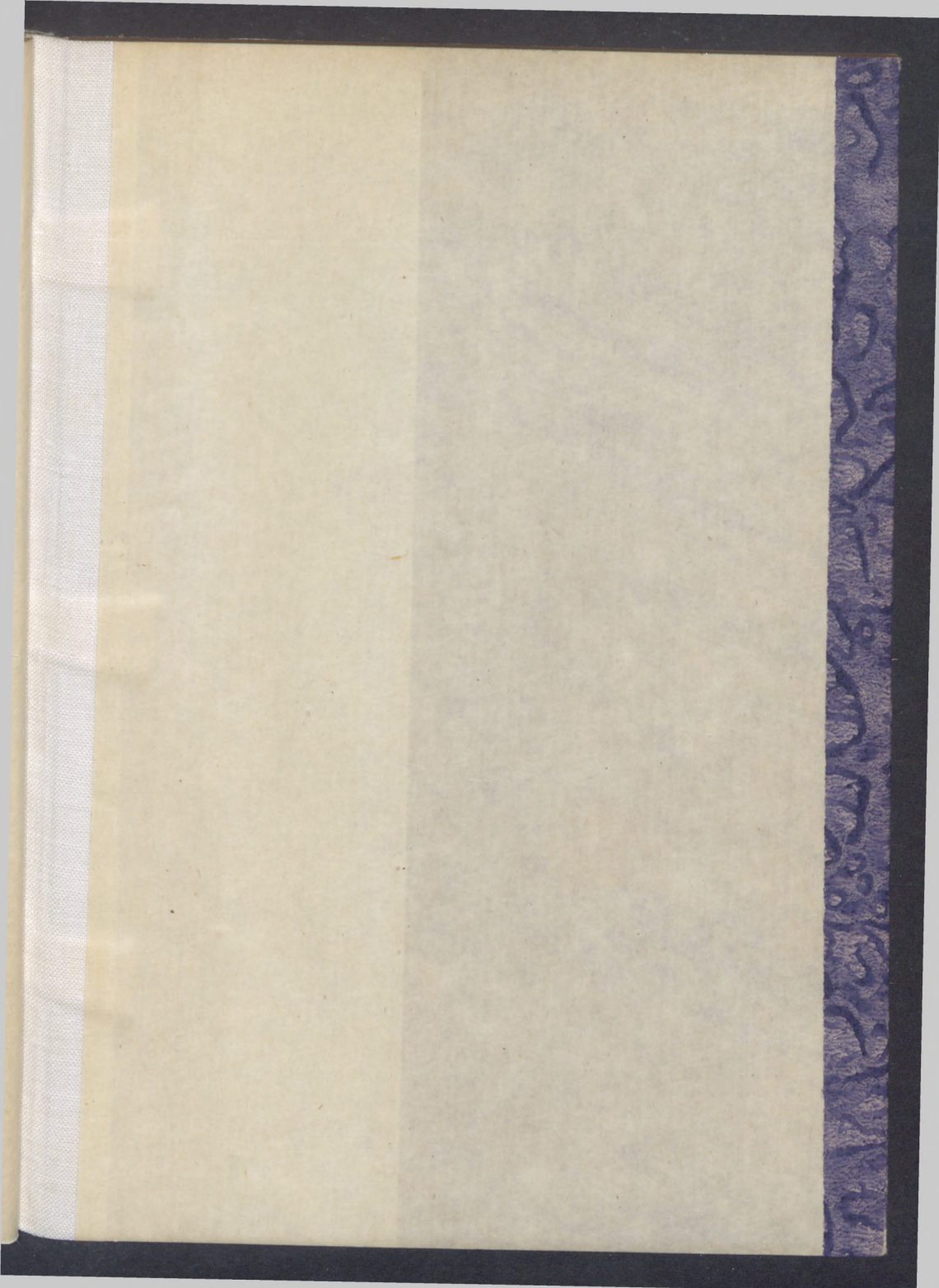
Це найліпший календар для українського селяни-
на. В нім знайдете все, про що варто знати україн-
ському громадянину господареві. Багато образків.
„Золотий Колос“ виходить щороку під осінь і цілий рік є
найкращим пошадником для господаря. Повинен бути в кож-
ній селянській хаті. Адреса

„Золотий Колос“ Львів, вул. Руська ч. 18.

573287 / 1

Biblioteka Narodowa
Warszawa

30001017756974